Ἀριθ. 127 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Γ'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πέμπτος | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἑρμοῦ, 6. | 4 Ἰουνίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΖΩΣΙΜΑ

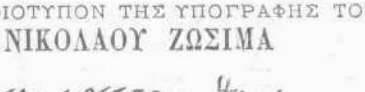

Ἡ ἀνωτέρω ὑπογραφὴ τοῦ μεγάλου εὐεργέτου τῆς Ἑλλάδος Νικολάου Ζωσιμᾶ ἐλήφθη ἐξ ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις διαμένοντα συγγενῆ του κ. Θεοδόσιον Λαμπαδάριον. Σ. τ. Δ.

ΟΙ ΖΩΣΙΜΑΔΑΙ

Ἐθνικῆς φιλοτιμίας ἕνεκα καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἄνδρας τούτους συναθροίσαντες ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων τὰ πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, τὰ ἐπ' αὐτῆς, καὶ τὰ μετ' αὐτὴν εὐεργετήματα αὐτῶν, ἐκθέτομεν ἐν μικρογραφίᾳ ταῦτα.

Δυστυχῶς ὅμως λείπει ἡ ἀλληλογραφία αὐτῶν, ἔνθα καταλεπτῶς ἠθέλομεν μάθει ποῦ καὶ ποίας καὶ πόσας εὐεργεσίας ἐπιδαψίλευσαν εἰς τὸ ἔθνος ζῶντες· ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν γνωστῶν ἡμῖν εὐεργετημάτων δύναται νὰ ἀπονεμηθῇ αὐτοῖς ὁ τίτλος τῶν εὐεργετῶν τοῦ ἔθνους, ἀφοῦ καὶ ὁ Γερβίνος ἐν τῇ ἱστορίᾳ του τοὺς ἀπεκάλεσε Μεδίκους τῆς Ἑλλάδος. Πρὶν δὲ ἢ προβῶμεν εἰς ἀπαρίθμησιν τῶν δωρεῶν, ἀνάγκη νὰ ἐνδιατρίψωμεν ὀλίγον εἰς τὰ τοῦ βίου αὐτῶν.

Οἱ Ζωσιμάδαι ἐγεννήθησαν ἐν Ἰωαννίνοις, ὁ δὲ χρόνος τῆς γεννήσεώς των συμπίπτει περὶ τὰ 1756, ὡς ἡ ῥωσσιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ γραφεῖσα αὐτῶν διαθήκη ἀναφέρει, ἐκ πατρὸς μὲν Παναγιώτου, μητρὸς δὲ Μαργαρίτας.[1]

Ἦσαν δὲ ἓξ ἀδελφοί, ὧν πρωτότοκος φαίνεται ὁ Ἰωάννης, ὅστις νέος ὢν ἐτελεύτησε κατὰ τὸ 1786, εἶτα δὲ ἔρχονται κατὰ τάξιν, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἀφιερώσεως εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων τῶν ἐκδοθέντων ὑπ' αὐτῶν μαθηματικῶν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νικηφόρου, ὁ Ἀναστάσιος, Θεοδόσιος, Νικόλαος, Ζώης καὶ Μιχαήλ. Εἶχον δὲ καὶ τρεῖς ἀδελφάς, τὴν Ἀλεξάνδραν, Ζωΐτσαν καὶ Ἀγγελικήν.

Ἐκ τούτων ὁ μὲν Θεοδόσιος ἐτελεύτησε τὸ 1793, ὁ Ἀναστάσιος τὸ 1805, ὁ Μιχαὴλ τὴν 1 Ἰουλίου 1809, ὁ Ζώης τὸν σεπτέμβριον τοῦ 1827, καὶ τελευταῖος ὁ Νικόλαος τὴν 14 φεβρ. 1842. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ δὲ τοῦ τελευταίου τούτων ἐτελέσθη μεγαλοπρεπὲς μνημόσυνον ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης τῇ 5 ἀπριλίου 1842, δαπάνῃ τῶν ἐν Ἀθήναις τότε λογίων.

Τὸ ἐμπόριον αὐτῶν μετήρχοντο κατὰ πρῶτον ὁ μὲν Θεοδόσιος, Νικόλαος καὶ Μιχαὴλ εἰς Λιβόρνον τῆς Ἰταλίας, οἱ δὲ λοιποὶ ἐν Νίζνᾳ τῆς Ῥωσσίας. Βραδύτερον δὲ, ἀποθανόντος τοῦ πρωτοτόκου Ἰωάννου ἐν Νίζνᾳ, μετέβη ἐκεῖ καὶ ὁ Νικόλαος, ἐκ δὲ τῆς πόλεως ταύτης μετῴκησαν εἰς Μόσχαν, ὅπου τὸ ἐμπόριον ἦτο ἐκτενέστερον, κατοικήσαντες εἰς μίαν τῶν πτερύγων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν Μόσχᾳ μοναστηρίου, μετοχίου τῆς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Μονῆς τῶν Ἰβήρων.

Ἐνταῦθα δὲ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐμπορευόμενοι, καὶ ζῶντες ἄνευ πολυτελείας καὶ ἐπιδείξεων κατώρθωσαν ν' ἀποκτήσωσι μεγάλην περιουσίαν, ἣν καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτῶν μετεχειρίσθησαν πρὸς ἀνακούφισιν καὶ ἀνάστασιν τῆς κυλιομένης ἐν τῇ ἀμαθείᾳ καὶ καταπιεζομένης ὑπὸ σκληρᾶς τυραννίας κοινῆς πατρίδος.

Καὶ πρῶτον μὲν εὐεργέτημα αὐτῶν ἀναφαίνεται τὸ ἑξῆς· καταργηθείσης τῆς Ἐνετικῆς Δημοκρατίας ὑπὸ Ναπολέοντος Α' καὶ ἀπολεσθέντων τῶν ἐν ταῖς Τραπέζαις αὐτῆς κατατεθειμένων κεφαλαίων τῶν πρὸς διατήρησιν τῆς τοῦ Γκούμα καὶ τῆς Μαρουτσαίας ἐν Ἰωαννίνοις σχολῆς, ἔνθα διετηρεῖτο εἰσέτι ἡ πανταχοῦ σβεσθεῖσα Ἑλληνικὴ παιδεία, ὅθεν καὶ ἀνέλαμψαν μετὰ μικρὸν διδάσκαλοί τινες διασώσαντες καὶ διασπείραντες ταύτην, ἀνέλαβε τὴν διατήρησιν μιᾶς τούτων ὁ Θεοδόσιος Ζωσιμᾶς καὶ κατέθεσε τὸ κληροδότημα εἰς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον Μόσχας.

Μετ' αὐτὸν δὲ ὁ Ἀναστάσιος ἀνεδέχθη τὴν δαπάνην πάντων σχεδὸν τῶν συγγραμμάτων Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, τὸ δὲ 1796 καταβάλει τὴν δαπάνην τῆς ἐκδόσεως τῶν Κυριακοδρομίων τοῦ Θεοτόκη, εἰς τόμους τέσσαρας καὶ εἰς χιλιάδας ἀντιτύπων, ἅτινα διένεμε καὶ ἔπεμπε δωρεὰν εἰς ὅλα τὰ μοναστήρια τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ εἰς πάντα χριστιανὸν αἰτοῦντα.[1]

1. Ἐν γένει τὰ περὶ τοῦ βίου αὐτῶν ἴδε εἰς Παραλλ. Βίους Α. Γούδα, Τόμ. 3, καὶ Ἡμερολόγιον Βρετοῦ τοῦ ἔτους 1871. Ἡμεῖς μόνον ἐνταῦθα προσπαθοῦμεν τὰ κακῶς γραφέντα νὰ διορθώσωμεν, καὶ ἕτερα παραλειφθέντα ν' ἀναγράψωμεν.

1. Ἴδε Κυριακοδρόμ. ἔκδοσιν Μόσχας 1796.

Ὁσάκις δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐξεδίδετο βιβλίον τι χρήσιμον εἰς ἀνάπτυξιν τῆς σπουδαζούσης Ἑλληνικῆς νεότητος, καὶ δυνάμενον νὰ ὠφελήσῃ τὸ ἔθνος, οἱ Ζωσιμάδαι ἀνελάμβανον τὴν ἔκδοσιν, ἢ ἐβοήθουν ταύτην διὰ μεγάλης συνδρομῆς.

Ἀναφανέντος δ' ἐν Παρισίοις τοῦ Α. Κοραῆ, οἱ Ζωσιμάδαι, φλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ πόθου καὶ τῆς καλῆς προαιρέσεως νὰ συντείνωσιν εἰς ἀνάπτυξιν τοῦ ἔθνους, ἠρώτησαν αὐτὸν[1] «ποῖος ἦτον ὁ τρόπος τοῦ νὰ ἐπιταχύνῃ τις τὴν ἀρχομένην τῆς Ἑλλάδος ἀναγέννησιν». Ἐπειδὴ δὲ ἡ γνώμη τοῦ Κοραῆ, ὡς καὶ ἑτέρων τότε λογίων, ἦτο ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ ὑποστήριξις τῆς παιδείας, ὅπως δι' αὐτῆς ὁ ἐν τῇ ἀμαθείᾳ τότε εὑρισκόμενος Ἑλληνισμὸς ἀνατραφῇ διὰ τοῦ φρονήματος τῶν προγόνων του, καὶ καλλιεργῶν τὸ πνεῦμα ἀνυψωθῇ ἐκ τῆς βαρβαρότητος ἐν ᾗ ἔζη, διακρίνῃ δὲ τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ καταγωγήν, οἱ Ζωσιμάδαι προέτρεψαν τὸν Κοραῆν εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, ὧν τὴν δαπάνην ἀνέλαβον καὶ τοὺς ἑκάστοτε ἐκδιδομένους τόμους ἐν τοῖς καταστήμασι Φιρμίνου Διδότου διένεμον δωρεὰν εἰς τοὺς ἀπόρους μαθητὰς τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὸ ὄνομα —Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη—, τῆς ὁποίας πολὺ μέρος καὶ δευτέραν ἔκδοσιν ἐποίησαν ἐν Ἀθήναις μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐν τοῖς καταστήμασιν Ἀνδρέου Κορομηλᾶ.

Ὁ ἀπονεμηθεὶς στέφανος δόξης τῷ Κοραῇ ὀφείλεται τὸ πλεῖστον εἰς τὰς ἀρθόνους συνδρομὰς τῆς ἀδελφότητος ταύτης· διότι δὲν ἀρκεῖ νὰ ἦναί τις ἐπιστήμων, οὔτε ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ νὰ κατέχῃ παιδείαν εὐρεῖαν· ἀλλ' ἵνα ὠφελήσῃ καὶ ἄλλους, ἵνα ἀπαθανατίσῃ ἑαυτόν, ἀνάγκη καὶ ὑλικῆς δαπάνης, ὅπως συνέβη εἰς τὸν Κοραῆν. Ἀλλά, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἂν δὲν ὑπῆρχον οἱ ἀοίδιμοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, τὰ ἔργα καὶ ἡ σοφία τοῦ ἀειμνήστου Κοραῆ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄκαρπα ἤθελον ἀποβῆ, ὡς συμβαίνει καὶ σήμερον εἰς πολλοὺς λογίους τοῦ ἔθνους, καὶ μάλιστα σήμερον ἐν ἐποχῇ, ὅτε καὶ αἱ εὐκολίαι καὶ τὰ μέσα ἀρθονώτερα ὑπάρχουσι. Τοῦτο μαρτυρεῖ αὐτὸς ὁ φιλελληνικώτατος Βύρων, γράφων ἐξ Ἀθηνῶν τῇ 17 Μαΐου 1811 τὰ ἑξῆς· «τὰ ἔργα καὶ ὁ πατριωτισμὸς τοῦ Κοραῆ ἀναμφιβόλως εἰσὶν ἄξια παντὸς ἐπαίνου, ἀλλὰ μέρος τῆς δόξης του πρέπει ν' ἀπονεμηθῇ εἰς δύω ἐμπόρους τῆς Λιβόρνου, τοὺς ἀδελφοὺς Ζωσιμάδας, οἱ ὁποῖοι τὸν ἔπεμψαν εἰς Παρισίους καὶ τὸν διετήρησαν δι' ἐξόδων αὐτῶν, ἵνα ἐνασχοληθῇ ῥητῶς πρὸς διασάφησιν τῶν εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας συγγραφεῖς ἀπαντωμένων ἀσαφῶν χωρίων, καὶ πρὸς ἐπαύξησιν τῶν νεωτέρων Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων».

Ὄχι μόνον ἐξέδιδον ἰδίᾳ δαπάνῃ τὰ ἔργα τῶν ἐπισήμων τότε ἀνδρῶν Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, Θεοτόκη, Κοραῆ καὶ ἄλλων διδασκάλων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ εἰς συνδρομὴν σχολείων πάντοτε αὐθόρμητοι βοηθοὶ ἐπήρχοντο. Εἰς βεβαίωσιν τούτου αὐτὸς ὁ Ἰακωβάκης Ῥίζος Νερουλὸς, χρηματίσας πολλάκις ὑπουργὸς ἐν τῇ ἀπελευθερωθείσῃ Ἑλλάδι, ἔγραφε πρὸς ἔκδοσιν συγγράμματος καὶ ἀμέσως ἐκατὸν νὰ συντελέσῃ πλειότερον εἰς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, οἷοι ἡ ἀδελφότης Ζωσιμάδων, ἐξέδιδον ἰδίᾳ δαπάνῃ καὶ διένεμον εἰς τὰ σχολεῖα τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων Ἑλλήνων».

Τοσοῦτον δὲ αἱ εὐεργεσίαι αὐτῶν συνέτεινον εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ ἔθνους, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ ἐν Τροιζῆνι Γ' Ἐθνικὴ συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων τῆς 5 Μαΐου 1827 ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἔγγραφον εὐχαριστήριον, ἀπονέμον αὐτοῖς τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους, ἔχον δὲ ὡς ἑξῆς[2]

«Πρὸς τοὺς κυρίους ἀδελφοὺς Ζωσιμάδας. Αἱ δαπάναι σας δὲν ἐματαιώθησαν· τὰ συγγράμματα ὁποῦ ἐξεδόθησαν, καὶ τὰ σχολεῖα ὁποῦ ἠγέρθησαν διὰ τῆς συνδρομῆς σας ὠφέλησαν, ὠφελοῦσι καὶ θὰ ὠφελήσωσι τοὺς Ἕλληνας, συντελοῦντα εἰς τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν αὐτῶν.

«Τὸ ἔθνος εὐγνωμονοῦν σᾶς συγκατατάττει μεταξὺ τῶν εὐεργετῶν του, καὶ ἐξαιτεῖται ἀπὸ τὴν φιλοκαλίαν σας ἀδρότερα βοηθήματα, ὅτε καὶ αἰσθάνεται πλειότερον τὴν ἀνάγκην νὰ φωτισθῇ διὰ νὰ φυλάξῃ φωτιζόμενον τὴν ἐλευθερίαν του, καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν εὐδαιμονίαν του. Ἐνῷ μάχεται διὰ τὰ ἀπαράγραπτα δίκαιά του, καὶ θριαμβεύει κατὰ τῆς τυραννίας, διὰ νὰ ἀποκατασταθῇ ἄξιον τοῦ πολιτισμένου κόσμου, νὰ καυχηθῇ ἀνεπαισχύντως εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ, ἀνάγκη πᾶσα ν' ἀποκτήσῃ βιβλιοθήκας, νὰ ἐγείρῃ παντὸς εἴδους σχολεῖα, καὶ νὰ φέρῃ διδασκάλους ἀπὸ τὴν Εὐρώπην. Εἴθ' ἐπισφραγίσετε τὰς ἐναρέτους σας πράξεις διά τινος ἀξίου τῆς ἱστορίας κατορθώματος, τείνοντος εἰς τὸν κοινὸν τῶν Ἑλλήνων φωτισμόν».

Τοσαύτην δὲ ἐλπίδα εἶχον πρὸς τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ἐλάχιστοι μόνον ὡς ὄνειρον τοῦτο ἐθεώρουν, ὥστε καὶ συλλογὴν τῶν πανταχοῦ διεσπαρμένων ἀρχαίων νομισμάτων ἔκαμον, χρυσῶν, ἀργυρῶν καὶ χαλκίνων, ὄχι μόνον τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων ἐθνῶν τοῦ μεσαιῶνος, ὅπως δωρήσωσι ταύτην εἰς τὸ ἔθνος. Καὶ τῷ ὄντι τὸ νομισματικὸν τοῦτο μουσεῖον ὁ τελευταῖος τῶν Ζωσιμάδων Νικόλαος ἐχάρισεν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον. Περὶ τοῦ μουσείου τούτου γράφουσα ἡ ἐφημερὶς *Ἀθηνᾶ* ὑπ' ἀριθμ. 673 τῆς 29 Νοεμβρ. 1839, ἐκθέτει ὅτι μόνη ἡ ἀξία τοῦ ἐμπεριεχομένου εἰς τὰ νομίσματα ταῦτα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἐκτιμᾶται ἀντὶ ἑπτακοσίων χιλιάδων δραχμῶν. Ἀλλὰ τὰ ἀρχαῖα νομίσματα δὲν τιμῶνται ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀλλὰ τὸ σπάνιον καὶ ἡ ἀρχαιότης αὐτῶν αὐξάνει τὴν τιμήν.

Ὁ δὲ ἔφορος τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης περὶ τοῦ μουσείου τούτου ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ ἔγραψε τὰ ἑξῆς[1]

«Ἡ νομισματικὴ συλλογὴ ηὐξήθη ἐπίσης καὶ δι' ἑτέρων 12,457 νομισμάτων τῆς Ζωσιμαίας συλλογῆς, ἤτοι χρυσῶν 230, ἀργυρῶν 3,602 καὶ χαλκῶν 8,625. Τὰ ἀνωτέρω νομίσματα, ἅτινα διὰ πρωτοκόλλου παρεδόθησαν τῷ κ. Τυπάλδῳ, εἰσὶ μέρος μόνον τῆς ὅλης Ζωσιμαίας συλλογῆς, τῆς κατατεθειμένης ἔτι ἐν τῷ Κεντρικῷ Ταμείῳ».

Τὰ λοιπὰ ὁ κ. Κ. Φρεαρίτης, ἔφορος τῆς βιβλιοθήκης, ἐζήτησε διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 146 καὶ ἡμερομηνίας 10 Ἰουλίου 1866 ἀναφορᾶς νὰ παραλάβῃ ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ καταθέσῃ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ.

Ἐκτὸς τῆς νομισματικῆς ταύτης συλλογῆς ἐστάλησαν συγχρόνως καὶ σταυρὸς μετὰ πολυτίμων ἀδαμάντων κεκοσμημένος, καὶ μαργαρῖται, ὧν εἷς σπάνιος διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀξίαν, ἅτινα καὶ μόνα μέχρι σήμερον ἀποτελοῦσι τὸ θησαυροφυλάκιον τῆς Ἑλλάδος.

Ὄχι μόνον ζῶντες, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον τὸ ὅλον σχεδὸν τῆς περιουσίας αὐτῶν, ἐκτὸς ἐλαχίστου ποσοῦ, ὅπερ εἰς συγγενεῖς ἐγκατέλιπον, ἄφησαν εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν Ἤπειρον, καὶ εἰς τὸ νῦν ἐλεύθερον μέρος τῆς ὅλης Ἑλλάδος. Ἐγκατέλιπον δὲ διὰ διαθήκης καὶ πλεῖστα ποσὰ εἰς τὴν ἀναθρέψασαν καὶ πλουτίσασαν αὐτοὺς παλαιὰν πρωτεύουσαν τῆς Ῥωσσίας Μόσχαν. Ταῦτα δὲ γίνονται γνωστὰ ἐκ τῆς διαθήκης αὐτῶν, τυπωθείσης ἐν Μόσχᾳ τῷ 1844, ἐν ᾗ μεταξὺ ἄλλων βλέπομεν τὰς ἑξῆς δωρεάς·

«Εἰς σύστασιν ἐν Μόσχᾳ Πρακτικο-εμπορικῆς Ἀκαδημίας ὁ Ζώης Ζωσιμᾶς κατέθεσεν εἰς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον τῆς πόλεως ταύτης 20 χιλιάδας ῥούβλια, διὰ νὰ μισθοτῆται διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ν' ἀγοράζωνται τ' ἀναγκαῖα ἑλληνικὰ βιβλία ἀπὸ τοὺς ἐτησίους τόκους των.

«Προσέφερεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Μόσχας ἀγροκήπιον καὶ οἶκον ἀξίας ἀρκετῶν χιλιάδων ῥουβλίων πρὸς ἀνέγερσιν ἀστεροσκοπείου.

«Τὸ γυμνάσιον Μόσχας ἔλαβε παρ' αὐτοῦ ὑπὲρ τὰς 12 χιλ. ῥουβλίων πρὸς σύστασιν νέας τάξεως, ἐν ᾗ νὰ παραδίδωνται τὰ Ἑλληνικὰ μαθήματα.

«Ἐγκατέλιπον προσέτι διὰ τὴν διατήρησιν

σχολείου ἐν Ἰωαννίνοις	ῥούβλια	250	χιλ.
διὰ τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ	»	40	»
διὰ τὸ νοσοκομεῖον Ἰωαννίνων	»	50	»
δι' ὑπανδρείαν πτωχῶν κορασίων	»	120	»
διὰ τὸ πτωχοκομεῖον Ἰωαννίνων	»	100	»
πρὸς οἰκοδομὴν αὐτοῦ	»	5	»
διὰ τοὺς φυλακισμένους	»	40	»
διὰ τὴν ἀνακαίνισιν δύο ἐκκλησιῶν ἐν Ἰωαννίνοις	»	50	»
διὰ τὸ ἐν Πάτμῳ ὀρφανοτροφεῖον καὶ Ἑλλ. Σχολεῖον	»	15	»

Τὰ μέγιστα δὲ συνέτεινον καὶ εἰς τὴν ἵδρυσιν τοῦ παρ' ἡμῖν Καταστήματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης· διότι ὁ τελευταῖος τούτων Νικόλαος ἠγόρασε 250 μετοχὰς ταύτης, αἵτινες μετὰ τῶν ἀγορασθεισῶν χιλίων ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ φιλέλληνος Ἐὐνάρδου, ἐχρησίμευσαν ἡ βάσις τῆς ἀνιδρύσεως καὶ ἀναπτύξεως τοῦ πιστωτικοῦ τούτου Καταστήματος, τοῦ τιμῶντος τὴν Ἑλλάδα. Κατόπιν δὲ διὰ τῶν κληροδοτημάτων τῶν Ζωσιμάδων ἠγοράσθησαν ἔτι 250 μετοχαί, αἵτινες παρέχουσι κατ' ἔτος σπουδαῖα εἰσοδήματα πρὸς διατήρησιν τῶν ἐν Ἰωαννίνοις κοινωφελῶν καθιδρυμάτων.

Καὶ ἡ Δημοσία καὶ ἡ τοῦ Πανεπιστημίου βιβλιοθήκη[1] ἀπετελέσθη τὸ πρῶτον ἐκ τῶν δωρεῶν τῆς Ζωσιμαίας ἀδελφότητος καὶ τῆς τοῦ βαρῶνος Σακελλαρίου, ἀφ' οὗ καὶ προηγουμένως ἐν ἔτει 1828, ἐν ἐποχῇ ὅτε οὔτε βιβλία, οὔτε τυπογραφεῖα ὑπῆρχον ἐν τῇ νῦν ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, ἡ ἀδελφότης αὕτη ἀπέστειλεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν 73 κιβώτια περιέχοντα διάφορα βιβλία, ὅπως διανεμηθῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα.

Προσέτι ὁ τελευταῖος τῶν Ζωσιμάδων Νικόλαος συνεισέφερε καὶ εἰς ἀνέγερσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου, ἀποστείλας εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς ἀνεγέρσεως αὐτοῦ ἐπιτροπὴν 12,000 ῥουβλ.

Τέλος δὲ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι ὑπάρχει κληροδότημα ἀδελφῶν Ζωσιμάδων πρὸς ἐκπαίδευσιν νέων ὀρφανῶν. Τὸ κληροδότημα τοῦτο ἀπεστάλη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ διαλειμμάτων κατὰ τὰ ἔτη 1836, 1841, 1847, 1852, 1856, συμποσοῦται δὲ εἰς δραχμ. 270,000. Κατὰ τὸ 1858 παρεχωρήθησαν ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τούτου δυνάμει Β. Διατάγματος εἰς προίκισιν τοῦ ταμείου τῶν ἱερατικῶν σχολῶν δρ. 60 χιλ. Ἐκ τοῦ εἰσοδήματος πρὸς ἐκπαίδευσιν ἀπόρων παίδων εἰσπράττονται κατ' ἔτος 21 χιλιάδες.[2]

Μάϊος, 1878. Κ. Θ. Α.

1. Ἴδε Πρόδρομ. Ἑλλ. Βιβλιοθήκης, ἔκδοσις Παρισ. 1805.

1. Ἴδε Cour de la littérature grecque moderne par Yacovaki Rizo Neroulo, pag. 102—103. Προσέτι Νεοελλην. Φιλολογίαν Α. Π. Βρετοῦ, Μέρ. Α', ἀριθμ. 316. 366. 384. 387. 391. 392. 393. 394. 404. 415. 456. Μέρ. Β', ἀριθμ. 294. 300. 344. 345. 360. 362. 379. 380. 381. 383. 384. 391. 393. 406. 407. 423. 428. 454. 469. 504. 535. 536.

2. Μέρος μόνον τοῦ ἐγγράφου τούτου παραθέτομεν ἐνταῦθα.

1. Ἴδε Κ. Φριαρίτου εὐθύνας, σελ. 398-399.

1. Ἴδε Λογοδ. Πρυτάν. Ε. Καστόρχη, ἔτος 1873, σελ. 79.

2. Ἴδε περὶ κληροδοτημάτων ὑπὸ Δ. Λεβίδου.

ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ ΠΑΙΓΝΙΑ

['Εκ τοῦ γαλλικοῦ].

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 339.

— Λοιπὸν, κύριε, μοῦ εἶπε μετὰ μικρὰν παῦσιν ἡ Πιπίνα, ἐσχηματίσατε βέβαια εἰς τὴν ἰδέαν σας τὴν εἰκόνα τῆς νέας τὴν ὁποίαν θὰ νυμφευθῆτε. Εἶναι ὡραία, ἐν πρώτοις;

— Ὦ! ἄγγελος!

— Μαλλία μαῦρα;

— Ὄχι, μαλλία ξανθὰ ὡς τὰ ἐδικά σας.

— Ἀ κύριε, τὰ μαῦρα εἶναι ὡραιότερα.

— Δὲν τὸ φρονῶ.

— Καὶ οἱ γαλανοὶ ὀφθαλμοὶ τότε;

— Ναὶ, οἱ μεγάλοι γαλανοὶ ὀφθαλμοὶ, ὡς οἱ βλέποντές με ταύτην τὴν στιγμήν.

Ἐκοκκίνισε.

— Ἀλλὰ, κύριε, δὲν πρόκειται περὶ ἐμοῦ.

— Καὶ ἄν, κατὰ μίαν τῶν ἀνηκούστων ἐκείνων περιστάσεων τὰς ὁποίας δὲν θέλομεν νὰ πιστεύσωμεν, ὁμοιάζετε κατὰ πάντα μὲ τὴν *σύζυγόν μου*;

— Τὴν εἴπατε ὅμως πολὺ ὡραίαν.

— Μήπως ἠπατήθην;

Ἡ κυρία Πιπίνα ἐκοκκίνισε καὶ πάλιν.

— Τότε λοιπὸν, κύριε, ἂν τόσον εὔκολα ἦναι κἀνεὶς ἄγγελος ὡραιότητος, δὲν ἠξεύρω διατί θὰ λυπηθῆτε, ἀφοῦ πληθὺν τοιούτων ἀγγέλων ἠμπορεῖτε ν' ἀπαντήσετε.

— Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ, ἀπεκρίθην.

Ἔγεινε καὶ δευτέρα παῦσις, καὶ νέα σιωπή.

— Κύριε, ἐπανέλαβεν ὡς σκεπτομένη, ἄραγε ὅλοι οἱ νυμφευόμενοι ἄνδρες σχηματίζουν ὡς ὑμεῖς μὲ τὴν φαντασίαν των εἰκόνα τινὰ, τὴν ὁποίαν ἡ μέλλουσα σύζυγός των πρέπει νὰ ὁμοιάζῃ, ἄλλως δὲν τὴν ἀγαποῦν. Βεβαίως.

— Τότε, ἠκολούθησε, καὶ ἐκεῖνος ἔπλασεν ἰδανικὴν εἰκόνα.

— Ποῖος;

— Ὁ μέλλων νυμφίος μου, κύριε, ἀνυπομόνως πως ἀπεκρίθη.

— Ἀ! ναὶ, τὸ εἶχα λησμονήσει.

— Πολὺ καλὰ, κύριε· ἂν ἔρθασε νὰ σχεδιάσῃ καὶ αὐτὸς καθὼς ὑμεῖς τοιαύτην εἰκόνα, καὶ δὲν θέλῃ νὰ κάμμῃ κάμμίαν πρὸς χάριν μου συγκατάβασιν, πρέπει νὰ ἀπελπισθῶ ὅτι θὰ μ' ἀγαπήσῃ ποτὲ ὁ σύζυγός μου· εἶναι ἀλήθεια;

— Καλὲ, ὄχι δά, κυρία μου...

— Ὦ! μὴ ζητῆτε νὰ μὲ παρηγορήσητε. Ὁ σύζυγός μου δὲν θὰ μ' ἀγαπήσῃ ποτέ· διότι πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὁμοιάζω ἀπαραλλάκτως μὲ τὴν εἰκόνα τῆς φαντασίας του;

— Ἀ! ἂν σᾶς εἶχεν ἰδεῖ.

— Ἀλλὰ δὲν μὲ εἶδε. Καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἴδιος δὲν τὸν εἶδε ποτέ.

— Πῶς! οὔτε ὁ πατήρ σας;

— Ὄχι, κύριε· τὸ συνοικέσιον συνεφωνήθη μεταξὺ συγγενῶν. Ὁ πατήρ μου εἶναι πλούσιος, μοῦ δίδει πολλὴν προῖκα. Ὁ νέος καὶ τώρα ἔχει ἱκανὴν περιουσίαν, ὡς φαίνεται, καὶ κληρονομίαν ἐλπίζει μεγάλην· περισσότερον δὲν ἐχρειάζετο διὰ τὸν πατέρα μου. Ἂς εἶχε τοὐλάχιστον πληροφορηθῆ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς περὶ τοῦ ἰδανικοῦ μέρους τῆς μνηστείας μου! ἦτον τὸ μικρότερον πράγμα, δὲν εἶναι ἀλήθεια;

— Ἀναμφιβόλως.

— Ἂν ἐγνώριζε τοῦτο, θὰ ἤξευρε πῶς νὰ φερθῇ, καὶ θὰ ἔκρινεν ἂν μοῦ ἤρμοζε τοιοῦτος σύζυγος· τώρα ὅμως φοβοῦμαι μὴ ζήσω δυστυχὴς τὸ ὑπόλοιπον τῶν ἡμερῶν μου· διότι θὰ ἦμαι βέβαια δυστυχὴς ἂν καταλάβω ὅτι δὲν μ' ἀγαπᾷ.

— Καὶ νομίζετε ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος σκόπελος τὸν ὁποῖον ἔχετε νὰ φοβηθῆτε;

— Καὶ μικρὸν σᾶς φαίνεται τοῦτο, ὥστε θέλετε καὶ ἄλλο;

— Ἀλλὰ, κυρία μου, λέγετε νὰ σᾶς ἀγαπήσῃ ὁ σύζυγός σας· τοῦτο σημαίνει, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ὅτι αἰσθάνεσθε εἰς τὸν ἑαυτόν σας τὴν θέλησιν, τὴν ἀνάγκην νὰ τοῦ ἀνταποδώσητε τὰ ἴσα.

— Καὶ εἴχατε περὶ τούτου ἀμφιβολίαν, κύριε;

— Παραδέχομαι ὅτι σᾶς εὑρίσκει ἀπαράλλακτον μὲ τὴν ὁποίαν ἔπλασεν εἰκόνα· ποῖος σᾶς βεβαιόνει ὅτι θὰ ἦστε διατεθειμένη νὰ τοῦ ἀνταποδώσετε κλίσιν ἀντὶ κλίσεως, ὅτι θὰ τὸν ἀγαπήσετε τέλος πάντων; Ἠμπορεῖ νὰ μὴν ἦναι εὐφυής· ἠμπορεῖ νὰ ἦναι καὶ νὰ μὴ σᾶς ἀρέσῃ, διότι ἡ συμπάθεια δὲν ἐπιβάλλεται.

— Ὦ! κύριε, μὲ τρομάζετε! Καλὲ, εἶναι ἀληθὲς τοῦτο! ἠμπορῶ νὰ μὴ τὸν ἀγαπῶ! Καὶ ἂν ἐγὼ δὲν τὸν ἀγαπῶ καὶ αὐτὸς μὲ ἀγαπᾷ, εἶναι ἀκόμη χειρότερον παρὰ νὰ μὴν ἀγαπᾷ κἀνεὶς τὸν ἄλλον!.. Καὶ ἐγὼ νὰ μὴ τὸ ὑποπτεύσω, καὶ νὰ ἦμαι εὐτυχὴς σχεδόν! διότι, χωρὶς νὰ γνωρίζω τὸ διατί, ἡ ἰδέα μόνη τῆς ὑπανδρείας μ' ἐκολάκευεν. Ἀλλὰ πῶς νὰ μαντεύσω ὅλα ταῦτα!

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἠκούσαμεν τὴν βιαστικὴν τοῦ ἁμαξηλάτου φωνὴν, ἐπιπλήττοντος τὴν βραδύτητα τῶν ὁδοιπόρων, ὁ δὲ πατὴρ ἔδειξε τὴν κεφαλήν του εἰς τὴν θυρίδα, καὶ μετ' ὀλίγον κατέλαβε τὴν γωνίαν του.

Ἡ θυγάτηρ του ἐπρόλαβε ν' ἁρπάσῃ τὰς ἐφημερίδας, τὰς ὁποίας ὁ μεταξὺ ἡμῶν διάλογος τὴν εἶχε κάμει νὰ λησμονήσῃ ὁλωσδιόλου. Τότε ὅμως, αἱ δραματικαὶ ἐκεῖναι καὶ συγκινητικαὶ τῆς νεανικῆς φαντασίας της σελίδες εἶχαν χάσει ὅλον των τὸ γοήτευμα, διότι ὠχραὶ ἐφαίνοντο ἀπέναντι τῆς πολὺ πλέον ἐνδιαφερούσης αὐτὴν ἀληθείας· ἐπρόκειτο περὶ ὁλοκλήρου τοῦ μέλλοντος αὐτῆς, ὅθεν πᾶς ἄλλος λογισμὸς ἐσιώπα.

Κωφοὶ καὶ ἄλαλοι ἐταξειδεύσαμεν μέχρι τῆς

Β...., ὅπου ἡ ἅμαξα στέκεται μίαν περίπου ὥραν.

Τὴν φορὰν ταύτην, ἡ νεᾶνις κατέβη ὁμοῦ μὲ τὸν πατέρα της, καὶ ἐμβῆκεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Λευκοῦ Ἵππου.

Φαντάζεσθε ἴσως ὅτι ἔσπευσα καὶ ἐγὼ ν' ἀκολουθήσω τὴν Πιπίναν, καὶ πᾶν μέσον νὰ μεταχειρισθῶ ὥστε νὰ καθήσω εἰς τὴν τράπεζαν πλησίον της; Παντάπασιν. Εἶδα ἀπέναντι τοῦ Λευκοῦ Ἵππου ἄθλιόν τι πανδοχεῖον *οἰκονομικόν* (ὡς ἔλεγεν ἡ ἐπιγραφή του), ὅπου εἰσέρρευσαν ὅλοι οἱ εἰς τὸ ὄπισθεν καὶ τὸ ἐπάνω τῆς ἁμάξης μέρος καθήμενοι, καὶ τούτους ἀκολουθήσας, ἐκάθησα ἔμπροσθεν τραπέζης προβληματικῆς καθαριότητος, τῆς ὁποίας ἡ δαπάνη μόλις ἔφθανε τὸ τριτημόριον τῆς ἡτοιμασμένης εἰς τὸ ἀντικρὺ τῆς ὁδοῦ μέρος. Ποίας δὲ λογῆς συνδαιτυμόνας εἶχα, εὐκόλως ἐννοεῖται.

Ῥυπαρὸς ὑπηρέτης ἦλθε πρὸς ἐμέ.

— Τί ὁρίζετε, κύριε; Ἔχομεν βραστὸν ἀξιόλογον, μακαρόνια, ὄρνιθα παραγεμιστὴν, ψητὸν μὲ γεώμηλα....

— Κονδύλιον, μελάνην καὶ χαρτίον εἰς τὴν στιγμήν.

Ὁ τάλας ἐκεῖνος μ' ἐκύτταξεν ἔκθαμβος. Ἀξιόλογος καταναλωτής, θὰ εἶπε καθ' ἑαυτόν. Ὑπῆγε μολαταῦτα νὰ φέρῃ τὰ διαταχθέντα.

Ἐπανῆλθε δὲ μετ' ὀλίγον φέρων κονδύλιον μὲν χονδρὸν ὡς τὸν μέσον τῶν δακτύλων του, μελανοδοχεῖον δὲ τὸ ὁποῖον βορβοροδοχεῖον ἠδύνατο προσφυέστερον νὰ ὀνομασθῇ, καὶ χάρτην εἰς τυλίγματα παντοπώλου μᾶλλον ἢ εἰς γραφὴν ἐπιστολῶν κατάλληλον.

— Τώρα, τί ἄλλο ἐπιθυμεῖ ὁ κύριος;

— Ὅ,τι θέλεις, ἀπεκρίθην, ἀνοίγων τὴν ἄκραν τοῦ κονδυλίου μὲ τὸ ὀνύχιον.

— Ἐπιθυμεῖ μίαν καλὴν σοῦπαν ὁ κύριος;

— Ἔστω μίαν καλὴν σοῦπαν.

— Ἀμέσως.

Ἀπαλλαχθεὶς τοῦ ῥυπαροῦ ὑπηρέτου, ἤρχισα νὰ γράφω ταχέως τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν·

« Κυρία μου!

«Ὄχι ἡ τυφλὴ τύχη, ἀλλ' ἡ πρόνοια τοῦ Ὑψίστου ἠδόκησε ν' ἀπαντηθῶμεν, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ὁ εἷς τὸν ἄλλον, χωρὶς νὰ γνωριζώμεθα, καθ' ἣν στιγμὴν ἐμέλλαμεν νὰ κρημνισθῶμεν κατακέφαλα εἰς τὸ βάραθρον τρομεροῦ καὶ ἀπηλπισμένου μέλλοντος. Μήπως ἠθέλησε νὰ σωθῶμεν ἀμοιβαίως, ἐμποδίζουσα οὕτω τὴν ἀπώλειαν ἀμφοτέρων; Ἐγὼ βαδίζω εἰς γάμον τὸν ὁποῖον τὰ προαισθήματά μου ἀποκρούουν· ὑμεῖς ἀφίνετε τὸ μοναστήριον, καὶ τρέχετε νὰ νυμφευθῆτε ποῖον; ἄνδρα τὸν ὁποῖον ποτὲ δὲν εἴδατε, τὸν ὁποῖον δὲν ἀγαπᾶτε ἀκόμη, τὸν ὁποῖον δὲν θ' ἀγαπήσητε ἴσως ποτέ! ἡ συνομιλία μας, ἂν καὶ βραχεῖα, μ' ἐρώτισε πολύ· τὸν γάμον εἰς τὸν ὁποῖον τόσον ἀπερισκέπτως συνήνεσα, τὸν ὀλέθριον τοῦτον γάμον τὸν διαλύω, ἀπὸ τὴν στιγμὴν ταύτην, ὁποιαιδήποτε καὶ ἂν ἦναι τῆς ἀποφάσεώς μου αἱ συνέπειαι. Θέλω ν' ἀγαπῶ τὴν σύζυγόν μου καὶ ν' ἀγαπῶμαι παρ' αὐτῆς.

« Σᾶς ἔλεγα πρὸ ὀλίγου ὅτι εἶχα τὴν λυπηράν πεποίθησιν ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶ ν' ἀγαπήσω ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἐν τούτοις ἔτρεχα νὰ νυμφευθῶ. Μὲ ἠρωτήσατε, καὶ σᾶς ἀπεκρίθην ὅτι ἡ σχεδὸν βεβαιότης μου αὕτη προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι θεωρῶ ἀδύνατον νὰ ὁμοιάζῃ ἡ μνηστή μου τὴν ἀμετάβλητον δι' ἐμὲ εἰκόνα τῆς ἰδανικῆς γυναικός. Ἦτον αὕτη μία τῶν αἰτιῶν, ἀλλ' ὄχι ἡ μόνη· ἔχω καὶ ἄλλην ἰσχυροτέραν, κυρία μου, καὶ αὕτη εἶναι ὅτι τὸ ἰδανικὸν τοῦτο πρόσωπον, τὸ πρὸ πολλῶν ἐτῶν παρὸν εἰς τὴν φαντασίαν μου, τὸ ἠδύ τέλος πάντων! Ἀλλὰ εἶμαι διὰ τοῦτο εὐτυχέστερος; Ἀλλοίμονον! τὸ ἐνύπνιον τοῦτο, τὸ μεταβληθὲν εἰς ἀλήθειαν, μόλις τὸ εἶδα καὶ πέπρωται νὰ τὸ στερηθῶ. Ὑπανδρεύεται καὶ αὐτὴ ἡ μᾶλλον τὴν ὑπανδρεύουν, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ τὴν ἔχῃ ἄλλος, ἄνθρωπος ξένος, ἀγνώριστος, ἀγροῖκος ἴσως τὴν καρδίαν, βεβαίως δὲ μὴ ἀγαπῶν αὐτὴν ὅπως ἐγὼ ἔμελλα νὰ τὴν ἀγαπήσω.

« Ἀ! ἂν μὲ ἠγάπα καθὼς τὴν ἀγαπῶ, ἂν ἡ κλίσις ἦτο ἀμοιβαία, τότε δὲν θὰ ἔλειπεν ἡ ἐλπίς. Ἀλλ' ὅτι μὲ εἶδεν, ὅτι βραχεῖαί τινες φράσεις ἀντηλλάχθησαν μεταξὺ ἡμῶν, εἶναι τοῦτο τὸ μόνον πλεονέκτημα κατὰ τὸ ὁποῖον ὑπερέχω τοῦ ἀντιζήλου μου, καὶ ὁ ἴδιος ἐννοῶ ὅτι τοῦτο μόνον δὲν ἀρκεῖ. Ἔστω! ἂς μὴν ἦναι πλέον λόγος περὶ ἐμοῦ· δὲν ἔχω κἀνὲν δικαίωμα, κἀνένα τίτλον ἰσχυρόν· ἀπαρνοῦμαι πᾶν συμφέρον προσωπικὸν, καὶ περὶ αὐτῆς μόνης ἐνασχολοῦμαι. Ἂς ἀγνοῇ ὅτι ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον ἄνθρωπος θέλων ν' ἀφιερώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ζωήν του, ἀλλ' ἂς φροντίσῃ ἡ ἰδία περὶ αὐτῆς καὶ ἂς μὴ προχωρήσῃ βῆμα πλέον εἰς τὴν ὁποίαν ὠθεῖται ὁδόν. Ἂς κάμῃ καθὼς ἐγὼ, ἂς εἰπῇ ὄχι καὶ μετὰ τὸ ἀποσπασθὲν παρ' αὐτῆς *ναί*, διότι εἶναι καιρὸς ἀκόμη.

«Ἀναγνώσατε τὸ παρὸν, κυρία μου, καὶ ἀναγνώσατέ το, ἂν ἦναι δυνατὸν, μὲ τὴν καρδίαν σας· καὶ, ἂν μὲ θεωρήσητε τολμηρὸν, καταδικάσατε τὴν σοβαρότητα καὶ τὸ κατεπεῖγον τῶν περιστάσεων, αἵτινες εἶναι ἀνώτεραι ἡμῶν καὶ μ' ἐβίασαν νὰ σᾶς γράψω.»

Μόλις ἤγγισα τὴν σοῦπαν καὶ ἄλλα δύο ἢ τρία φαγητὰ, τὰ ὁποῖα εἶχε φέρει προθύμως ὁ πανδοχεύς. Ἐδίπλωσα τὴν ἐπιστολήν μου, ἐπλήρωσα ὅ,τι μοῦ ἐζήτησε, καὶ ἐξῆλθον. Ἡ ἅμαξα ἐπερίμενεν· οἱ ἵπποι εἶχον ζευχθῆ· οἱ συνοδοιπόροι μου ἀνέβαιναν· ἔρθασα ἐγκαίρως· τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως ἐδίδετο.

Εἶδα τὴν νέαν συνοδοιπόρον μου κυττάζουσαν περὶ αὐτὴν, ὡς ζητοῦσάν τινα ἢ πρᾶγμά τι. Τέ-

λος πάντων οἱ ὀφθαλμοί της ἀπήντησαν τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἤλλαξαν διεύθυνσιν.

Εἶχα εὑρεῖ τὰς ἐπιφυλλίδας τῆς νεάνιδος εἰς τὴν θέσιν μου καὶ τὰς ἐπῆρα. Ἔθεσα ἐπιδεξίως μεταξὺ αὐτῶν τὴν ἐπιστολήν μου, καὶ τὰς ἔδωκα, λαβὼν εἰς ἀμοιβὴν ἐρασμιώτατον εὐχαριστίας μειδίαμα.

Μετά τινα λεπτὰ ἡ μουσικὴ τοῦ πατρὸς — ἠξεύρετε ποία μουσικὴ — ἤρχισεν.

Ἡ νεᾶνις μ' ἐκύτταξε μειδιῶσα.

— Θὰ τὸν ἐξυπνήσω, μοῦ εἶπε, μᾶς κωφαίνει.

— Μὴ διὰ τὸν Θεόν! ἀπεκρίθην ζωηρῶς· εἶναι μεγάλη σκληρότης.

Ὑπήκουσε, καὶ ἐσεβάσθη τὸν πατρικὸν ὕπνον.

Ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα τὰς ἐφημερίδας· ἐγνώρισε τὸ διπλωμένον ὡς σημεῖον μέρος τῆς σελίδος, ὅπου εἶχε διακόψει τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπανέλαβεν αὐτήν. Τοῦτο καὶ ἐγὼ ἤθελα.

Χαλαρὰ ἦτον ἡ ἕνωσις τῶν φύλλων, καὶ ἡ εἰς αὐτὰ κρυπτομένη ἐπιστολή μου δὲν ἠδύνατο νὰ σταθῇ πολλὴν ὥραν εἰς τὴν θέσιν της. Καὶ ἀληθῶς, ἡμίσειαν στήλην δὲν εἶχεν ἀναγνώσει, καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατά της.

Ἐκπλαγεῖσα, ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὸ χαρτίον καὶ τὸ ἐγύρισε καὶ ἐξαναγύρισεν ἱκανὴν ὥραν. Καλὰ καὶ δὲν τὴν ἐσφράγισα, διότι, μὴ γνωρίζουσα τί ἦτον, δυσκόλως θ' ἀπεράσιζε νὰ τὴν ἀποσφραγίσῃ. Τῆς εἶχαν δανεισθῆ αἱ ἐπιφυλλίδες ἀπὸ συμμαθήτριάν τινα ἴσως, καὶ ὑπέθεσεν ὅτι ἦτον ἄσκοπόν τι ἔγγραφον εἰς τὴν φίλην της ἀνῆκον· ὅθεν τὸ ἐξεδίπλωσε, μακρὰν τοῦ νὰ περιμένῃ ὅ,τι περιεῖχεν.

Ἅμα διεξελθοῦσα τοὺς τρεῖς πρώτους στίχους, δὲν ἐδίστασεν ὅτι ἡ ἐπιστολὴ διευθύνετο πρὸς αὐτὴν, καὶ ὅτι ὁ γράψας ἦμην ἐγώ. Διεκόπη λοιπὸν καὶ ἐστράφη πρὸς ἐμὲ, ὡς ἐρωτῶσά με τί τοῦτο ἐσήμαινε.

Ἔκυψα εἰς τὸ ὠτίον της, καὶ, μὲ φωνὴν ἱκετικὴν, τῆς εἶπα·

— Σᾶς παρακαλῶ, ἀναγνώσατε.

Ἀνέγνωσεν ἡ κυρία Πιπίνα μέχρι τέλους τὴν ἐπιστολήν μου, ἐκοκκίνισε πολὺ περὶ τὰ μέσα, ἀλλὰ δὲν διεκόπη. Ἔπειτα τὴν ἐδίπλωσε καὶ μοῦ τὴν ἔδωκε.

Δὲν ἤθελε νὰ δείξῃ μὲ τοῦτο οὔτε ὀργὴν, οὔτε περιφρόνησιν· μόνον ἐσωτερική τις φωνὴ τῆς ἔλεγεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ φυλάξῃ ταύτην τὴν ἐπιστολήν.

— Σᾶς παρακαλῶ...

— Καλὲ, λάβετέ την, μοῦ εἶπε· αὐτὸ μᾶς χρειάζεται, νὰ τὴν ἰδῇ ὁ πατήρ μου.

— Κυρία μου, τῆς εἶπα μὲ φωνὴν τῆς ὁποίας ἡ συγκίνησις δὲν εἶχέ τι προσποιητόν· ἀνεγνώσατε τὴν ἐπιστολήν μου· ἐπείσθητε, ἐλπίζω, ὅτι ἐνδιαφέρομαι ὑπὲρ ὑμῶν χωρὶς ποσῶς νὰ λείψω ἀπὸ τὸ ἀπαιτούμενον σέβας. Δέχεσθε φιλίαν ἥτις, ἂν καὶ χθὲς λαβοῦσα ἀρχὴν, θὰ ἦναι, σᾶς ὀμνύω, πλήρης ἀφοσιώσεως;.. Μὴν ἀποποιῆσθε· ἴσως ποτὲ δὲν θὰ λάβετε εἰς τὴν ζωήν σας πλειοτέραν ἀνάγκην ὁδηγοῦ καὶ φίλου.

— Κύριε..., ἐτραύλισεν ἡ ἄκακος νεᾶνις καταπλαγεῖσα καὶ συγκινηθεῖσα συνάμα ἐκ τῶν μεγάλων τούτων φράσεων, αἵτινες ἦλθαν ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τὰ ἄκρα τῶν χειλέων μου.

— Λέγετε, τί θὰ κάμετε; ἠκολούθησα μὲ τὴν αὐτὴν ἀφέλειαν.

— Καὶ τί θέλετε νὰ κάμω; ἀπεκρίθη κυττάζουσά με κατὰ πρόσωπον.

— Ὑπακούετε; συγκατατίθεσθε εἰς τὴν ὁποίαν σᾶς προτείνουν ὑπανδρείαν;...

— Ἀλλ' ἠμπορῶ πλέον, κύριε, νὰ εἰπῶ ὅτι δὲν συγκατατίθεμαι.... ἐνῷ ὅλα ἐτελείωσαν, ὅλαι αἱ ἑτοιμασίαι ἔγειναν, καὶ μόνον ἡ παρουσία μου περιμένεται;....

— Αὐτὴν μόνην τὴν ἔνστασιν ἔχετε;

— Ἀλλοίμονον! κύριε, καὶ τοῦτο μόνον δὲν ἀρκεῖ;

— Φρονεῖτε;

— Καὶ σεῖς, κύριε;

— Ἐγώ; βλέπετε ὅτι φρονῶ ὀλίγον διαφορετικά· διότι, ἂν καὶ εἰς τὴν αὐτὴν περίστασιν, ἂν καὶ τὸν λόγον μου ἐπίσης ἔδωκα, καὶ μὲ περιμένουν ἀδιστάκτως, ἀποφασίζω νὰ διατηρήσω τὴν ἐλευθερίαν μου, νὰ μὴ τὴν ἀλλάξω, θέλω νὰ εἰπῶ, παρὰ μὲ δεσμὰ χιλιάκις γλυκύτερα καὶ αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας.

— Ὦ! ὑμεῖς, κύριε, ὑμεῖς εἶστε ἀνήρ.

— Μάλιστα διότι εἶστε γυνὴ, ἡ ἄδυσσος εἶναι βαθυτέρα, καὶ ὁ κίνδυνος μεγαλήτερος, ἂν δὲν ἔχετε τὴν ἀναγκαίαν τόλμην νὰ τὸν προλάβητε. Ὁ ἀνὴρ, ἂν ἦναι δυστυχὴς εἰς τὰ οἰκιακά του, δὲν μένει πάντοτε ἐντὸς τῆς οἰκίας· ἡ γυνὴ ὅμως μένει, καὶ μένει ὡς εἰς δεσμωτήριον αἰώνιον, καταδικασθεῖσα εἰς βασάνους καὶ μαρτύρια ἀτελεύτητα. Ὁ δυστυχὴς ἀνὴρ κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ δυστυχής· ὅταν ὅμως ἡ ὕπανδρος γυνὴ ἦναι δυστυχὴς, ἡ δυστυχία της εἶναι πλήρης καὶ ἀνεπανόρθωτος!

— Ἀναμφιβόλως, ἀναμφιβόλως, ἐψιθύρισε μὲ ἠλλοιωμένην φωνὴν, βλέπω ὅτι θὰ δυστυχήσω..... Ἀλλὰ μήπως βλέπω καὶ τὸ μέσον τῆς θεραπείας;

— Ὑποθέτετε λοιπὸν ὅτι ὁ κύριος πατήρ σας;..

— Ὁ πατήρ μου; ἂν ἤξευρα μόνον ὅτι τοιοῦτό τι διαλογίζομαι!... κακὸς δὲν εἶναι καὶ πολὺ μὲ ἀγαπᾷ, ἀλλὰ νομίζω ὅτι θὰ μ' ἐρόνευεν!

— Εἶναι δυνατόν!

— Ἔπειτα, ἔδωκε τὸν λόγον του, καὶ δὲν εἶναι ἄνθρωπος νὰ τὸν ἀνακαλέσῃ, καὶ ἂν ἀκόμη πεισθῇ ὅτι ὁ γάμος οὗτος θὰ μὲ καταστήσῃ διὰ βίου δυστυχῆ.

— Λοιπὸν, ἀνέλαβα μετὰ μικρὰν παῦσιν, θὰ ὑπακούσετε!

Μ' ἐκύτταξεν ἀτενῶς.

— Νομίζετε ὅτι ἠμπορεῖ νὰ γείνῃ ἀλλέως; Λέγετε, γνωρίζετε κἀνὲν μέσον νὰ ὑποχρεωθῇ ὁ πατήρ μου ν' ἀλλάξῃ γνώμην, νὰ θελήσῃ νὰ διαλύσῃ τὸ συνοικέσιον τοῦτο; λέγετε, γνωρίζετε κἀνὲν τοιοῦτο μέσον;

— Ἴσως, ἀπεκρίθην παραδόξως ἀνασκιρτήσας.

— Ὦ! λέγετε, λέγετε, εἶπεν ὁρμητικῶς· τί πρέπει νὰ κάμω;

Δύσκολος ἦτο τότε ἡ θέσις μου· ἤγγιζα εἰς τὸν σκοπόν· ἀλλὰ τὸ δυσχερέστερον καὶ ὀλισθηρότερον βῆμα ἦτον τὸ τελευταῖον.

Ὅθεν ἐδίστασα νὰ προφέρω τὸν ὁριστικὸν λόγον. Ἔπρεπεν ὡςτόσον νὰ λαλήσω, ὁ καιρὸς καὶ ἡ νεᾶνις μ' ἐβίαζαν. Ἔμελλα νὰ ὑπακούσω, ὅταν παρ' ἐλπίδα ὁ πατὴρ ἐξύπνησε, καὶ οὕτω διεκόπη, εἰς τὸ ὡραιότερόν της μέρος, ἡ σειρὰ τῆς ὁμιλίας μας.

Καὶ αὐτὴ μὲν ἔλαβε πάλιν εἰς χεῖρας τὰς ἐφημερίδας της, ἐγὼ δὲ ἐκόλλησα τὴν παρειάν μου εἰς τὸ ἔρεισμα τῆς ἁμάξης, καὶ ἐχαμήλωσα τὰ βλέφαρα ὡς ἄνθρωπος ἑτοιμαζόμενος νὰ κοιμηθῇ. Διὰ τοῦ διπλοῦ τούτου στρατηγήματος καὶ τῆς ἐπιμόνου ἀφωνίας, ἠλπίζετο ὅτι καὶ ἐκεῖνος θὰ ἐπαναλάμβανε τὴν μουσικήν του. Ἀλλ' ἡ ἐλπίς μας ἐματαιώθη· ὁ φίλος εἶχε χορτάσει τὸν ὕπνον, καὶ φόβος ἦτον μήπως τὸ λοιπὸν τοῦ ταξειδίου ἔμελλε νὰ γείνῃ μὲ ἀνοικτοὺς ὀφθαλμούς.

Οἱ φόβοι μου ἐπαλήθευσαν!

Ὁ πατὴρ τῆς Πιπίνας, ἐξάγων ἀπὸ τὸν κόλπον του μικρὸν μετάλλινον κουτίον περιέχον φώσφορα, ἄρχισε ν' ἀνάπτῃ τὴν καπνοσύριγγά του. Ἐλπὶς πλέον δὲν ἦτο νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν συνομιλίαν μας!

Ἡ νεᾶνις ἐκοιμήθη μέχρι τῆς πρωΐας, ἐνῷ ὁ πατὴρ ἐκάπνιζε.

Τὴν 8 πρωϊνὴν ὥραν ἡ ἅμαξα ἔφθασεν εἰς Μ..., τὸ τέρμα τοῦ ταξειδίου μου!

.....

.....

Μετ' ὀλίγον εὑρισκόμην εἰς τὴν οἰκίαν τῆς θείας μου. Ὅταν ἐμβῆκα εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν ὅπου συνείθιζε νὰ κάθηται, εἰς τὴν γωνίαν ἑνὸς τῶν πρὸς τὸν κῆπον παραθύρων, δὲν ἠθέλησε νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἶμαι ἐγώ. Ὁποία σπουδή! ὁποία προθυμία! Ἡ γνωστή πρὸς τὸν γάμον ἐναντιότης μου, τόσον ὀλίγον συνεφώνει μὲ τὴν ἐκπληκτικὴν ταχύτητα τοῦ ἐρχομοῦ μου, ὥστε ἡ Κυρία Σωφρονία σχεδὸν ἐτρόμαξε, καθὼς μοῦ τὸ ὡμολόγησε μεταταῦτα. Μήπως ἐνόμισεν ὅτι κακὴ ἦτον ἡ ἀτομική μου κατάστασις, καὶ ὅτι τὸ δελεαστικὸν θέλγητρον τῆς μελλούσης νὰ ἐπανορθώσῃ αὐτὴν προικὸς ἦτον ἡ πεζὴ καὶ μόνη ἀληθὴς τοῦ κινήματός μου ἐξήγησις; Ἂν ἡ τοιαύτη ἑρμηνεία δὲν ἦτον εὐμενής, κατ' εὐτυχίαν δὲν ἦτον οὔτε ἀληθής, διότι — πράγμα τὸ ὁποῖον θὰ σᾶς ἐκπλήξῃ, καὶ θὰ σᾶς σκανδαλίζῃ ἴσως — δὲν εἶχα οὔτε δανειστάς, οὔτε χρέη.

Μετὰ τὰ πρῶτα τῆς ὑποδοχῆς φιλοφρονήματα, ὁ λόγος ἔπεσεν εὐθὺς εἰς τὰ περὶ τοῦ γάμου. Τὴν φορὰν ταύτην, ἡ θεία μου ἐξηγήθη ἐκτενέστερον περὶ τῆς μνηστῆς μου καὶ μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι ἦτον κατὰ πάντα ἀξιέραστος. Δὲν ἐναντιώθην εἰς τίποτε, ὅλα τὰ ἤθη καλὰ, ἐπωφελῆ καὶ κατ' εὐχήν! Ἐδήλωσα μόνον τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τελειώσωμεν μίαν ὥραν ἀρχήτερα· εἶπα ὅτι εἶχα συμφέροντα ἀπαιτοῦντα τὴν ταχίστην ἐπιστροφήν μου εἰς Παρισίους, καὶ ἐζήτησα νὰ γείνουν αἱ ἀναγκαῖαι ἐκκλησιαστικαὶ διακηρύξεις καὶ ἡ τελετὴ ἄνευ ἀναβολῆς. Ἐσκέφθην ὅτι ὁ μόνος τρόπος νὰ λησμονήσω τὴν εὐειδῆ συνοδοιπόρον μου ἦτο νὰ τελέσω ὅσον τάχιστα τὸν μοιραῖον γάμον μου!

Ἡ θεία μου εἶπε *ναί* εἰς ὅλα. Ἀπεφασίσθη νὰ ὑπάγωμεν τὴν ἐπαύριον μετὰ πομπῆς νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸν κύριον Δὲ Κουρβὶλ καὶ τὴν κυρίαν θυγατέρα του.

Τὴν ἐπαύριον, μετὰ τὸ πρόγευμα, ἡ κυρία Σωφρονία ὑπῆγεν εἰς τὸ δωμάτιόν της νὰ στολισθῇ, καὶ ἔστειλε καὶ ἐμὲ νὰ κάμω τὸ ἴδιον. Μετὰ τρία τέταρτα τῆς ὥρας, ἀνέβημεν εἰς τὸ ὄχημα, καὶ διηυθύνθημεν εἰς τὴν πόλιν.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἔπρεπε νὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιον τῆς νεάνιδος ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔμελλα νὰ νυμφευθῶ διὰ πεῖσμα, καὶ — τίς ἠξεύρει; — ἴσως ν' ἀγαπήσω διὰ πεῖσμα, ἠσθάνθην συγκίνησιν περιεργίας τόσον σφοδράν, ὥστε ἄρχισε νὰ πάλλῃ ἡ καρδία μου.

Μᾶς εἰσήγαγαν εἰς αἴθουσαν μεγάλην καὶ μεγαλοπρεπῆ, τῆς ὁποίας ὅμως ἡ μεγαλοπρέπεια ἦτον μεγαλητέρα τῆς ἐντελοῦς φιλοκαλίας· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἤμεθα τόσον ἀπαιτητικοὶ πρὸς τοὺς νεοπλούτους.

Ὁ κύριος Κουρβὶλ εἶχε βεβαίως μάθει ὅτι ἤλθαμεν, καὶ δὲν θὰ ἐβράδυνε νὰ ἐμφανισθῇ.

Καὶ ἀληθῶς, ἡ θύρα τῆς αἰθούσης ἠνοίχθη σχεδὸν εὐθὺς, καὶ εἰσῆλθεν ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ τοῦτον ἠκολούθει δειλῶς ἡ κυρία θυγάτηρ του.

Καθὼς τοὺς εἶδα ἀφῆκα κραυγήν.

Ὁ κύριος Κουρβὶλ καὶ ἡ θυγάτηρ του ἔπραξαν τὸ ἴδιον.

Ἡ θεία μου μᾶς ἐξέλαβε τρελλούς.

Δὲν θὰ σᾶς τυραννήσω, ἀναγνῶσταί μου, βραδύνων τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος. Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Κουρβὶλ ἦσαν αὐτοί, αὐτότατοι οἱ συνοδοιπόροι μου.

Ἐταξείδευσα ἀπὸ Παρισίων εἰς Μ... μὲ τὸν μέλλοντα πενθερόν μου καὶ τὴν ὑποψήφιον σύζυγόν μου χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζω, θεραπεύων ὡς ἐρωμένην τὴν μνηστήν μου, καὶ προσπαθῶν ὅλαις δυνάμεσι νὰ διεγείρω ὅλην της τὴν ἀντιπάθειαν κατὰ τοῦ μιση-

τοῦ μου ἀντιζήλου, ὅστις ἤμην ἐγὼ ὁ ἴδιος! Ἀπὸ τὴν τρίχα ἔλειψε ν' ἁρπάσω τὴν σύζυγόν μου, καὶ νὰ ὑπάγω νὰ τὴν νυμφευθῶ κρυφίως εἰς γωνίαν τινὰ τῆς Ἰταλίας, ἐνῷ ἡ τελετὴ τοῦ γάμου ἠδύνατο νὰ γείνῃ ἀνεμποδίστως καὶ ταχύτερα καὶ πλησιέστερα. — Ὦ εἱμαρμένη, παράδοξα τὰ παίγνιά σου!

Ἀφοῦ παρῆλθεν ἡ πρώτη ἔκπληξις, ὁ πενθερὸς ἔλαβε τὸν λόγον.

— Καλὲ, εἶναι ὁ συνοδοιπόρος μας!

— Καλὲ, τί λέγετε; εἶπεν ἡ θεία μου.

— Χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζω, χωρὶς ποσῶς νὰ τὸ ὑποπτεύσω, εἶχα τὴν τιμὴν νὰ συνταξειδεύσω εἰς τὴν αὐτὴν ἅμαξαν μὲ τὸν κύριον Δὲ Κουρβίλ, εἶπα τότε ἐγὼ ἀποκρινόμενος εἰς τὴν ἐρώτησιν τῆς θείας μου

— Ἀληθινά! ἀνέκραξεν ἡ κυρία Σωφρονία. Συγκυρία παράδοξος! Λοιπὸν, εἶναι περιττὴ ἡ σύστασις.

— Παντάπασι, παντάπασι! διέκοψεν ὁ κύριος Κουρβὶλ μνησικακῶν ὀλίγον διὰ τὴν μακρὰν ἀφωνίαν μου. Ἂν καὶ διετρίψαμεν ὁμοῦ δύω σωστὰς ἡμέρας, καθόλου δὲν ἐγνωρίσθημεν· διότι οὔτε τέσσαρας λέξεις πρὸς ἀλλήλους δὲν εἴπαμεν εἰς τὸν δρόμον. Δὲν εἶναι ἀλήθεια, Ἰωσηφίνα;

— Μάλιστα, πάτερ μου, εἶπεν ἡ κυρία Κουρβὶλ κάτω νεύουσα τοὺς ὀφθαλμούς.

— Καὶ πῶς, καλέ μου ἀνεψιὲ, τόσον σιωπηλὸς εἶστε; καὶ ὅταν ἀκόμη συνταξειδεύετε μὲ τοιαύτην ὡραίαν κυρίαν;

— Καὶ πῶς, κυρία θεία μου, ἀπεκρίθην πλήρης ὑποκρισίας, μὲ ὀνειδίζετε διὰ τὴν διαγωγήν μου ταύτην; Καὶ ἦτον τάχα συγχωρημένον εἰς ἐμὲ, ἐρχόμενον νὰ νυμφευθῶ, νὰ ῥίψω τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς ξένης κυρίας ὡραῖον πρόσωπον;

Καθὼς ἦτον πρέπον, ἡ πρώτη αὕτη συνέντευξις πολὺ δὲν διήρκεσεν. Ἀλλὰ, πρὶν φύγωμεν, μοῦ ἐδόθη ἡ ἄδεια, ὄχι μόνον νὰ ἔχω ἐλευθέραν κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τὴν εἴσοδον, ἀλλὰ καὶ νὰ συνομιλῶ κατ' ἰδίαν μὲ τὴν μνηστήν μου. Τότε οὔτε λέξιν εἴπαμεν πρὸς ἀλλήλους, διότι ἡ μικρὰ χαμαὶ πάντοτε ἔνευε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἀπέφευγε τὰ βλέμματά μου, ἐνῷ ἐγὼ ἐπάσχιζα παντοιοτρόπως νὰ ἑλκύσω τὰ ἐδικά της· καὶ τοῦτο, εἴτε διότι ἤθελε νὰ μὲ κάμῃ νὰ πληρώσω ὀλίγον ἀκριβὰ τὴν εὐτυχίαν, εἴτε διότι ἐφοβεῖτο μὴν ἀνακαλυφθῇ μεταξὺ ἡμῶν συνεννόησίς τις καὶ συνενοχὴ, καταστρέφουσα τὴν ὁποίαν εἶχε συλλάβει περὶ τῆς ἀγριότητός μου ἰδέαν ὁ μέλλων πενθερός μου.

Μεθ' ἡμίσειαν λοιπὸν ὥραν, ἡ θεία μου ἐσηκώθη, καὶ ἐγὼ τὴν ἠκολούθησα, ὑποσχεθεὶς, κατ' ἐπίμονον τοῦ κυρίου Κουρβὶλ αἴτησιν, νὰ τοὺς ἐπισκεφθῶ καὶ πάλιν μετ' οὐ πολύ.

Ποτὲ ὑπόσχεσις δὲν ἐτηρήθη μὲ ἰουδαϊκωτέραν ἀκρίβειαν. Τὴν ἐπαύριον μάλιστα τὸ ἑσπέρας ἐπῆγα εἰς ἐπίσκεψιν τῆς μνηστῆς μου· ὁ πατὴρ δὲν ἦτον, ἀλλ' ἡ κυρία Ἰωσηφίνα. Ἄλλο καὶ ἐγὼ δὲν ἤθελα· ἐμβῆκα εἰς τὴν αὔθουσαν, ὅπου μετὰ μίαν στιγμὴν ἦλθε καὶ ἡ νεᾶνις.

Ἐπειδὴ δὲν τὴν ὑπεστήριζε πλέον ἡ παρουσία οὔτε τοῦ πατρός της, οὔτε τῆς θείας μου· ἐπειδὴ ἐνθυμεῖτο τὸ μυστηριῶδες μυθιστόρημα, τὸ ὁποῖον ὑπογείως ἐπλέξαμεν καθήμενοι εἰς τὴν ἅμαξαν, πλησίον τοῦ ἀγαθοῦ κυρίου Κουρβὶλ, ὅστις τίποτε δὲν ἐνόησεν· ἐπειδὴ ἤξευρε περιπλέον ὑπὸ ποίαν ἰδιότητα τότε τὴν ἐπεσκεπτόμην, ἦτον τόσον τεταραγμένη, τόσον ἠλλοιωμένη, ὅταν εἰσῆλθεν, ὥστε μόλις ἠδύνατο νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας της.

Ὥρμησα πρὸς αὐτὴν, καὶ, λαβὼν τὴν δεξιάν της, τὴν ἔσφιγξα μὲ τὰς δύω μου χεῖρας· ὁδηγῶν δὲ αὐτὴν εἰς ἓν τῶν θρονίων, ὅπου ἐγλίστρησε μᾶλλον ἢ ἐκάθησεν, εἶπα·

— Ὦ! κυρία μου· πόσον παράδοξος εἶναι ἡ τύχη μας! πόσον ἀπίστευτος ἡ εὐτυχία μου! Πῶς! ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἤθελαν νὰ μοῦ δώσουν χωρὶς νὰ μὲ συμβουλευθοῦν εἶναι ἡ αὐτὴ τὴν ὁποίαν ἤθελα νὰ νυμφευθῶ ἐκ συμπαθείας, τὴν ὁποίαν ἐσκόπευα νὰ νυμφευθῶ καταφρονῶν ὁποιουδήποτε εἴδους ἐμπόδιον! Ὄνειρον πιστεύω ὅτι βλέπω ἢ ὅτι παράφρων ἔγεινα, ἂν δὲν μὲ βεβαιώσετε ἡ ἰδία ὅτι καὶ ἔξυπνος εἶμαι καὶ τὰς φρένας μου δὲν ἔχασα!

Ἀντὶ ν' ἀποκριθῇ, μ' ἐκότταξε μόνον, καὶ τὸ βλέμμα της ἐκεῖνο ἦτον τόσον περιπαθὲς καὶ τρυφερὸν, ὥστε μοῦ ἦλθαν δάκρυα.

— Ὦ Θεέ μου! ἠκολούθησα ἀφθονίαν εὑρίσκων λόγων εἰς τὸ κατακυριεῦον τὴν ψυχήν μου ἄμετρον τῆς χαρᾶς αἴσθημα, ὦ Θεέ μου! πόσον δίκαιον ἔχουν οἱ λέγοντες ὅτι διὰ τίποτε εἰς τὸν κόσμον τοῦτον δὲν πρέπει ν' ἀπελπιζώμεθα! Τὰ φαινόμενα, αἱ πιθανότητες, τὰ πράγματα, ὅλα ἠγείροντο κατ' ἐμοῦ· ἐναντίον τῆς ὑποσχέσεώς σας, μὲ ἀφήκατε ἔρμαιον ἀπογνώσεως καὶ ἀδημονίας ὁλόκληρον νύκτα, χωρὶς νὰ μοῦ δώσητε σημεῖον ζωῆς.

Καὶ βεβαίως, τὰ σχέδιά μου περὶ ἀπαγωγῆς, τῆς ὁποίας ἡ τύχη μᾶς ἀπήλλαξε, λήθης πλέον καὶ ὄχι μνήμης ἦσαν ἄξια, ἀφοῦ ὁ γάμος ἐγίνετο κατὰ συγκατάθεσιν τῶν οἰκείων. Ὁ ἐραστὴς ὠφελεῖται διεγείρων ἰδέας μυθιστορικάς· ὁ σύζυγος ὅμως εὑρίσκει ἀσφάλειαν καὶ ἐγγύησιν εἰς μόνας τὰς ὑγιεῖς καὶ ἠθικὰς ἰδέας, εἰς τὴν θετικότητα τῶν καθηκόντων τοῦ βίου, εἰς τὴν περφωτισμένην, οὕτως εἰπεῖν, πρόληψιν κατὰ τῆς ἀγυρτικῆς ἐκείνης ὡραίων αἰσθημάτων ἐπιδείξεως, ἥτις ἄλλο τι δὲν ἀποδεικνύει εἰμὴ χαρακτῆρα εἰς ἄκρον διεστραμμένον ἢ ἀνοησίαν πολλήν. Μετεμελήθην τῇ ἀληθείᾳ ὀλίγον δι' ὅσα εἶπα καὶ ἔπραξα ἐπὶ τῆς ἁμάξης, ἀλλὰ τὰ παρελθόντα πλέον δὲν ἐπανέρχονται. Ἔπειτα, ἡ γυνὴ κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην εἶναι ζύμη ἁπαλὴ λαμβάνουσα ὁποίαν θέλει τις νὰ τῆς δώσῃ

μορφὴν, συμμαχοῦντος μάλιστα τοῦ ἔρωτος. Ἡ μνηστή μου εἶχεν ἀκόμη καιρὸν νὰ διδαχθῇ τὰ τοῦ βίου· εἰς ἐμὲ λοιπὸν ἀπέκειτο νὰ τὴν διδάξω ὅσα ἤθελα νὰ μάθῃ καὶ νὰ τῆς κρύψω τὰ λοιπά.

— Λοιπὸν, ἠῦρα τὴν ἰδανικήν μου σύζυγον, ἐκείνην τὴν ὁποίαν εἶχα ὀνειρευθῆ ὡς τὸν τύπον τῆς ἀνθρωπίνης καλλονῆς καὶ ὅλων τῶν χαρίτων! Ἀλλὰ τοῦτο, φεῦ! τί σημαίνει, ἂν δὲν ὑπάρχῃ ἀμοιβαιότης; Εἰς ὑμᾶς ἀπόκειται νὰ βεβαιώσετε, ἢ νὰ μοῦ ἀφαιρέσετε πᾶσαν ἀπάτην... Ἀπαντήσατε καὶ ὑμεῖς τὸν ἰδανικόν σας σύζυγον;

— Δύσκολον ἐρώτησιν μ' ἐρωτᾶτε. Θὰ ἔκλινα πολὺ νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ προορισθεὶς σύζυγός μου εἶναι αὐτὸς ὁ ἀληθὴς ἐκλεκτὸς τῆς καρδίας μου, ἂν δὲν μ' ἐβεβαιόνετε ὅτι ποτὲ δὲν θὰ τὸν ἀγαπήσω. Ὑμεῖς εἶστε ἐμπειρότατος εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ἡ γνώμη σας ταλαντεύει πολὺ τὴν γνώμην μου.

— Ὦ! ὄχι, ὄχι! ἀνέκραξα θλίβων αὐτὴν περιπαθῶς εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Μόνον τὸν ἑαυτόν σας πιστεύσατε, μόνην τὴν καρδίαν σας ἀκούσατε. Ἡ γνώμη μου εἶναι ἀνόητος, δὲν ἔχει τὸν κοινὸν νοῦν, καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ τὴν λησμονήσετε! Τὸ θέλετε!

— Ναὶ, εἶπε θλίβουσα τὴν δεξιάν μου.

Τὴν ὑπόσχεσίν μου τοῦ νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν μου νομίζω ὅτι ἐπάνω κάτω τὴν ἐξεπλήρωσα· ἐκτὸς ἂν θελήσετε νὰ σᾶς περιγράψω τὰ μικρὰ καὶ κοινὰ τοῦ γάμου περιστατικὰ, γάμου ὁμοιάζοντος ὅλους τοὺς γάμους. Τί ἄλλο νὰ σᾶς εἰπῶ ἀκόμη! Ὅτι δόω ἤδη ἔτη διατελῶ σύζυγος· ὅτι ἀγαπῶ τὴν σύζυγόν μου ὅπως ἀπ' ἀρχῆς τὴν ἠγάπησα, καὶ ὅτι ἀνταγαπῶμαι ἐπίσης· ὅτι καρπὸν τῆς ἀγάπης ταύτης ἔχομεν μικρὸν ἄγγελον, ἐράσμιον καὶ εὔσαρκον ὡς τοὺς ἀγγέλους τῆς ᾠδῆς τοῦ Βερανζιέ· ὅτι ζῶμεν συγκεντρωμένοι εἰς τὴν εὐδαιμονίαν μας καὶ ἀδιαφοροῦντες εἰς τὰ περὶ ἡμᾶς· ὅτι ἡ σύζυγός μου, γενομένη μήτηρ, ἔγεινε διαμιᾶς σοβαρὰ, σύννους, ἐμβριθής; Ὅλα ταῦτα τὰ γνωρίζετε σεῖς οἱ ἔχοντες σχέσιν καὶ οἰκειότητα μεθ' ἡμῶν, καὶ δυνάμενοι νὰ ἐκτιμήσετε τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν καρδίαν τῆς πολυτίμου ταύτης γυναικός. Δὲν ἐγνωρίζετε μόνον τὰς περιστάσεις τοῦ γάμου μας, καὶ τὴν γνῶσιν αὐτῶν ἐχρεώστουν εἰς τὴν φιλίαν σας. Ἐξεπλήρωσα λοιπὸν τὸ καθῆκόν μου· ἐλπίζω ὅτι θὰ εὐχαριστηθῆτε νὰ τελειώσω ἐνταῦθα, ἐπευχόμενος εἰς ὅλους τοὺς ἀγάμους τὴν αὐτὴν τύχην καὶ τὴν αὐτὴν εὐδαιμονίαν. Ἀμήν.

Ἡ ἑπομένη διατριβὴ, γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Ε. Δ. Ῥοΐδου, ἀπεσπάσθη ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ περὶ ξιφασκίας συγγράμματος τοῦ κ. Πύργου. Σ. τ. Δ

ΠΕΡΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΕΩΣ

Κατὰ τὸν κλεινὸν Πασχάλην «ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι οὔτε ἄγγελος οὔτε κτῆνος, ὁσάκις ὅμως θελήσῃ νὰ γείνῃ ἄγγελος, γίνεται κτῆνος.» Ἡ δὲ καθημερινὴ πεῖρα καὶ ἡ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἱστορία βεβαιοῦσι τὴν ἀλήθειαν τοῦ σκληροῦ τούτου ἀποφθέγματος. Ἡ φύσις ἡμῶν δὲν εἶναι δεκτικὴ εἰμὴ μόνον βαθμοῦ τινος τελειότητος· ἅμα δὲ ἐπιχειρήσῃ τις νὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια αὐτῆς, ἀντὶ ἀγγέλου καταντᾷ κτῆνος ἢ καὶ θηρίον. Τὰ χρονικὰ τῶν ἐθνῶν βρίθουσι τοιούτων παραδειγμάτων. Οὕτως οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Διογένους, θελήσαντες νὰ ὁμοιάσωσι τοὺς θεοὺς ἀπολακτίζοντες τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἀδυναμίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἔγειναν σκύλοι· οἱ διάδοχοι τῶν κυνικῶν ἀσκηταὶ καὶ μοναχοὶ ὠνόμαζον μὲν ἑαυτοὺς *ἀγγελικοὺς* καὶ *μεγαλοσχήμους*, πράγματι δὲ ἦσαν ἐκστατικὴ ἀγέλη, ἧς ἡ κατοικία ἐκαλεῖτο *μάνδρα*· ἐπὶ δὲ τῶν ἡμετέρων χρόνων οἱ ἐπιχειρήσαντες νὰ καταβιβάσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς τὸν οὐρανὸν, οἱ ὀνειρευθέντες τὴν διηνεκῆ εἰρήνην, τὴν κατάργησιν τῆς θανατικῆς ποινῆς, τὴν ἰσότητα, τὴν κοινοκτημοσύνην, οἱ Φουριέροι, Λεροῦ, Μαράτοι, Δαντῶνες καὶ Δελεκλοῦζαι, ἐκυλίσθησαν εἰς τὸν φόνον ὡς τίγρεις αἱμοχαρεῖς. Ἐν ἑνὶ λόγῳ πάντες ὅσοι ἐπειράθησαν νὰ κολλήσωσιν εἰς τὴν ῥάχιν των πτερὰ ἀντὶ ἀγγέλων ἔγειναν Ἴκαροι καὶ ἔπεσαν εἰς τὴν λάσπην.

Τὰ ὀλίγα ταῦτα ἐκρίναμεν καλὸν νὰ προτάξωμεν τοῦ περὶ ξιφασκίας βιβλίου τοῦ καλοῦ ἡμῶν διδασκάλου κ. Πύργου, διότι καὶ ἐν Ἑλλάδι ἡ ἀγγελομανία κατήντησε νόσος ἀρκούντως διαδεδομένη. Εἰς ταύτην ὑπόκεινται πρὸ πάντων πολλοὶ τῶν ἡμετέρων δημοσιογράφων, οἵτινες τὸν καθ' ἡμᾶς Ἕλληνα θέλουσιν οὐχὶ ἄνθρωπον ὡς τοὺς ἀλλαχοῦ τοῦ πλανήτου ἡμῶν κατοικοῦντας, ἀλλὰ τελειότερόν τι πλάσμα, προσκολλημένον ὡς σταλακτίτην εἰς τὰς κλασικὰς καὶ ὀρθοδόξους αὐτοῦ παραδόσεις καὶ ἑλληνοπρεπῶς ἀποπτύοντα τὰς ἀδυναμίας τῶν συγχρόνων θνητῶν. Οἱ ὁπαδοὶ τῆς σχολῆς ταύτης εἰσὶν οἱ περιοδικῶς καταφερόμενοι κατὰ τῆς ὁλοὲν αὐξανούσης παρ' ἡμῖν φραγκικῆς πολυτελείας καὶ διαφθορᾶς, οἱ κηρύττοντες ὅτι εἰς μὲν τὸν Γερμανὸν καὶ τὸν Γαλάτην συγχωρεῖται νὰ εὐθυμῇ ἐν τοῖς Café-chantants, ἀλλ' ἡ τοιαύτη διασκέδασις εἶναι ἀναξία τῶν ἀπογόνων τοῦ Περικλέους· οἱ ἀπαιτοῦντες παρὰ τῆς θεατρικῆς ἐπιτροπῆς νὰ κολοβόνῃ τὰ ἔργα τοῦ Labiche καὶ τοῦ Offenbach, διότι τὰ ἑλληνικὰ ὄμματα καὶ ὠτία πρέπει νὰ ἦναι σεμνότερα τῶν ἐν τῇ Δύσει. Οἱ τοσοῦτον ἐγκρύπτοντες ἐν ἑαυτοῖς ὄγκον ἀρετῆς καὶ ζῆλον ἠθικοποιήσεως οὐδόλως παράδοξον νὰ εὕρωσιν ἐπείσακτον καὶ βαρβαρικὸν βιβλίον διδάσκον τίνι τρόπῳ ἄνθρωπος σε ὅμε ος ἑαυτὸν ἀναγκάζεται ἐνίοτε νὰ ζητῇ διὰ τοῦ ξίφους τὴν ἀνόρθωσιν ἠθικῆς ζημίας, καὶ νὰ ἰσχυρισθῶσιν ὅτι τοῦτο εἶναι ἴσως καλὸν διὰ τοὺς Φράγκους, ἀλλ' ὁ φιλόνομος καὶ ὀρθόδοξος Ἕλλην πρέπει νὰ τρέ-

χῃ εἰς τοῦ εἰσαγγελέως ἢ καὶ νὰ τείνῃ τὴν ἑτέραν εἰς τὸν ὑβριστὴν σιαγόνα.

Μή τις νομίσῃ ἐκ τούτων ὅτι εἴμεθα θαυμασταὶ ἢ θιασῶται τοῦ ἐθίμου τῆς μονομαχίας. Ἀπ' ἐναντίας ἀπεχθανόμεθα αὐτὴν ὡς καὶ τὰ ἄλλα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀναγκαῖα κακά, τὰς δίκας, τοὺς πολέμους, τοὺς ὑποκριτάς, τὴν ἀστυνομίαν, τοὺς διπλωμάτας, τὴν λαιμητόμον καὶ πάντα ὅσα ἐνθυμίζουσιν ὅτι, ἀφ' ἧς στιγμῆς οἱ προπάτορες ἡμῶν ἔφαγον τὸ μῆλον, ὁ ἄνθρωπος ἔγεινε καὶ εἶναι ἀκόμη πλάσμα ἀνήμερον καὶ κτηνῶδες, διὰ μόνης τῆς βίας, τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀπάτης δυνάμενον νὰ περιορισθῇ εἰς κοινωνικὸν βίον. Ἀλλὰ πολὺ περισσότερον πάντων τούτων ἀποστρεφόμεθα τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος ἀνωτέρω χιμαιριολόγους καὶ ἀεροβάτας, οἵτινες, ἀντὶ νὰ ὑποτάσσωνται ὡς λογικὰ ὄντα εἰς τὴν ἀνάγκην, φλυαροῦσι καὶ θέλουσι ν' ἀναδείξωσιν ἡμᾶς ἀγγέλους, ἤγουν κτήνη.

Τὴν μονομαχίαν κατετάξαμεν ἀνωτέρω μεταξὺ τῶν ἀναγκαίων κακῶν. Τὴν ἀνάγκην ταύτην ἀμφισβητοῦσί τινες, παρατηροῦντες ὅτι τὸ ἔθιμον τοῦτο, γέννημα ὂν βαρβάρων χρόνων, ἦτο ἄγνωστον τοῖς ἀρχαίοις. Καὶ τῷ ὄντι οἱ πρόγονοι ἡμῶν εἶχον περὶ τιμῆς ἰδέας πολὺ εὐαγγελικωτέρας τῶν σήμερον χριστιανῶν. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀδικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀποσύρεται ἐν σιωπῇ εἰς τὰς σκηνὰς αὐτοῦ· ὁ Θερσίτης ξυλισθεὶς τρίβει τὴν ῥάχιν του· ὁ Θεμιστοκλῆς κύπτει τὰ νῶτα ὑπὸ τὴν ῥάβδον ἀμαθοῦς στρατηγοῦ· ὁ Δημοσθένης ῥαπιζόμενος νομίζει τὴν παρειὰν αὐτοῦ ἀρκούντως ἱκανοποιηθεῖσαν διὰ τῆς καταδίκης τοῦ ῥαπίσαντος εἰς μικρόν τι πρόστιμον· κατὰ δὲ τὸν Πλούταρχον, ὁ Καῖσαρ, ὁ Μέτελλος, ὁ Ὀκτάβιος καὶ οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν Ῥωμαίων, ὑβριζόμενοι καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀδύτοις τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου, οὐδέποτε ἔστερξαν νὰ λύσωσι διὰ τῶν ὅπλων τὴν διαφοράν. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν ἀπαντῶνται τῇ ἀληθείᾳ σποραδικά τινα παραδείγματα μονομαχιῶν, ἡ τοῦ Δαυὶδ πρὸς τὸν Γολιάθ, τῶν Ὁρατίων καὶ Κουριατίων, τοῦ Σκηπίωνος κατά τινος βαρβάρου ἐν Ἱσπανίᾳ, τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸς τὸν Σπιθριδάτην, καὶ ἄλλαι τινὲς τοιαῦται. Ἀκριβῶς ὅμως ἐξετάζοντες τὰ κατ' αὐτάς, θέλομεν εὕρει ὅτι αὗται ἦσαν μᾶλλον ἀγῶνες ἔθνους πρὸς ἔθνος, μαχομένων διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν, καὶ οὐδὲν εἶχον κοινὸν πρὸς τὴν μετὰ ταῦτα καὶ τὴν σήμερον μονομαχίαν, ἧς σκοπὸς εἶναι ἡ τιμωρία ὕβρεως ἰδιωτικῆς, διαφευγούσης τὸν πέλεκυν τοῦ νόμου.

Ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν θεωρουμένη ἡ μονομαχία χρονολογεῖται ἀναντιῤῥήτως ἀπὸ τῶν βαρβάρων, οἵτινες κατέλυσαν τὴν ῥωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν· ἐπισήμως δὲ καθιερουμένην διὰ νόμου ἀπαντῶμεν αὐτὴν κατὰ πρῶτον ἐν τῷ κώδικι τοῦ Γονδεβαύδου, βασιλέως τῶν Βουργουνδίων περὶ τὸν ἕκτον μ. Χ. αἰῶνα. Κατὰ περίεργον δὲ σύμπτωσιν ἡ ἀναγνώρισις αὕτη τῆς αὐτοδικίας ὡς κοινωνικῆς ἀνάγκης συμπίπτει ἀκριβῶς πρὸς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν Σύνοδος Ἐπισκόπων, συνελθοῦσα ἐν Μακόνῃ τῆς Γαλατίας, ἀπεφάνθη μετὰ μακρὰς συζητήσεις ὅτι «καὶ αἱ γυναῖκες ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος», Mulieres esse homines.

Ἡ σύμπτωσις αὕτη δὲν εἶναι ἴσως οὔτε τυχαία οὔτε ἁπλῶς ἀγεία, ἀλλὰ δύναται ἀπ' ἐναντίας νὰ χύσῃ πολὺ φῶς εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ ἡμετέρου καὶ τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων διαφοράν, ἥτις ἠνάγκασε πάντα ἀλληλοδιαδόχως τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης νὰ παραδεχθῶσιν ἐπισήμως, ἢ τοὐλάχιστον ν' ἀνέχωνται σιωπηλῶς, τὸν περὶ αὐτοδικίας κώδικα τοῦ βασιλέως τῶν Βουργουνδίων. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις αἱ γυναῖκες ἦσαν διῃρημέναι εἰς δύο κατηγορίας ἀκριβῶς ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένας, εἰς ὄργανα ἡδονῆς καὶ εἰς μηχανὰς ὑφαντικῆς καὶ παιδοποιΐας. Αἱ πρῶται ἐκαλοῦντο ἑταῖραι καὶ συνέζων μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ, παρεκάθηντο εἰς τὰ συμπόσια, ἐλάμβανον μέρος εἰς πᾶσαν συζήτησιν, ἔψαλλον, ἐχόρευον, ἐδείκνυον τοὺς ὤμους αὐτῶν καὶ ἔτεινον τὴν χεῖρα εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἐν ἑνὶ λόγῳ ἔζων ὅπως σήμερον αἱ εὐγενεῖς κυρίαι τῆς λεγομένης ὑψηλῆς περιωπῆς, ἐνῷ αἱ οἰκοδέσποιναι ἔμενον οἴκοι θηλάζουσαι τὰ τέκνα των ἢ στρέφουσαι τὴν ἠλακάτην· τοσοῦτον δὲ ἥσυχος καὶ ταπεινὸς ἦτο ὁ βίος αὐτῶν, ὥστε οἱ Κοντογόναι καὶ Πανταζῆδες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πλέκοντες τὸν ἐπιτάφιον ῥωμαΐδος δεσποίνης οὐδὲν ἄλλο εἶχον νὰ εἴπωσι περὶ αὐτῆς ἢ τὸ γνωστὸν δίστιχον,

«Domus servabat
Lanam filabat.»

Ὁ χριστιανισμὸς, ἐξισώσας τὴν γυναῖκα πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ ἡ ἐν Μακόνῃ σύνοδος ἀναγνωρίσασα αὐτὴν ἐπισήμως ὡς ἀνήκουσαν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἀνύψωσαν μὲν τὴν θέσιν αὐτῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἀλλὰ συγχρόνως ἐξήλειψαν τὴν παρ' ἀρχαίοις μεταξὺ τοῦ βίου ἑταίρας καὶ τιμίας γυναικὸς διαφοράν. Αἱ μητέρες, αἱ σύζυγοι καὶ ἀδελφαὶ ἡμῶν εἰσέρχονται πανταχοῦ ὅπου καὶ ἡμεῖς, συμποσιάζουσι, κυμβαλίζουσιν, ἱππεύουσιν, ὀρχοῦνται, παραδίδονται ἡμίγυμνοι εἰς τοῦ τυχόντος χορευτοῦ τὴν ἀγκάλην· ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης ἐπιμιξίας γεννῶνται καθ' ἑκάστην σκάνδαλα καὶ ἀτοπήματα, περὶ ὧν ὁ νομοθέτης ἀδυνατεῖ νὰ προνοήσῃ καὶ μόνον τὸ ξίφος δύναται νὰ περιστείλῃ. Οὕτω τὸ ἔθιμον τῆς αὐτοδικίας, ὅσῳ βάρβαρον καὶ ἀνύποτεθῇ, κατέστη πανταχοῦ ἀναγκαία τις συμπλήρωσις τοῦ νόμου, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ κοινωνικὸς βίος ἤθελε καταντήσει ἀφόρητος ἕνεκα τῆς ὕβρεως καὶ ἀγροικίας. Κατὰ τῆς ἀνάγκης ταύτης ματαίως ἐπειράθησαν κατὰ καιροὺς ν' ἀντισταθῶσιν ἡ Ἐκκλησία, αἱ κυβερνήσεις καὶ οἱ φιλόσοφοι, δι' ἀφορισμῶν, λαιμητόμων καὶ σοφισμάτων. Αἱ βοῦλλαι τῶν Παπῶν, τὰ διατάγματα τῶν βασιλέων καὶ τὰ ἐπιφωνήματα τοῦ Ῥουσσὼ ἐθεωρήθησαν ὡς ἄγραφος χάρτης. Ὁ Λουδοβίκος ΙΔ' ἐξέδωκε μὲν νόμον καταδικάζοντα εἰς θάνατον τοὺς μονομαχοῦντας, ἀλλὰ κατὰ παράδοξον ἀντίφασιν εἰς πάντας τοὺς ἐνόχους ἀπένεμε βασιλικὴν χάριν, ὑπογράψας τοιαύτας ὑπὲρ τὰς χιλίας. Ἡ δημοκρατικὴ τῶν Γάλλων συνέλευσις ἐφάνη οὐχ ἧττον τοῦ δεσπότου εὔσπλαγχνος πρὸς τοὺς παραβάτας τοῦ νόμου, διαπάξασα τῷ 1792 ν' ἀπολυθῶσιν ἀθρόοι πάντες οἱ διὰ τοιαύτην αἰτίαν κρατούμενοι ἐν ταῖς φυλακαῖς. Σήμερον ὁ αὐστηρότερος τῶν καθ' ἡμᾶς ἠθολόγων, ὁ πολὺς Γυζῶτος, βασανίσας τὸ ζήτημα ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, κατέληξεν εἰς τὸ ἀκόλουθον συμπέρασμα «...ὁσάκις ἡ τιμὴ ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς ἐγγιχθῇ ἐπέρχεται ἡ ἀνάγκη ἱκανοποιήσεως· ταύτην ὁ μὲν βάρβαρος ζητεῖ διὰ τῆς δολοφονίας, ἡμεῖς δὲ μονομαχοῦμεν· οἷος δήποτε κατὰ τῆς μονομαχίας νόμος εἶναι ἀνωφελὴς καὶ γελοῖος, διότι αὕτη εἶναι ἀναγκαία καὶ ἠθική.»

Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀφίνοντες εἰς τὸν ἔνδοξον πρεσβύτην τὴν εὐθύνην τοῦ ἐπιθέτου *ἠθικῆς*, τοῦτο μόνον παρατηροῦμεν, ὅτι ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τῆς κοινωνίας καὶ αὐτὸς ὁ ἀνεκτικώτερος τῶν ἀνθρώπων δύναται νὰ εὑρεθῇ εἰς ἀμήχανον θέσιν, οὐδεμίαν ἄλλην παρέχουσαν ἔξοδον πλὴν τῆς αὐτοδικίας ἢ τῆς αἰσχύνης, ὥστε ὅσῳ μᾶλλον εἶναί τις εἰρηνικὸς, τοσούτῳ μείζων ἡ ἀνάγκη νὰ γνωριζῇ τίνι τρόπῳ σωφρονίζονται οἱ παράττοντες τῶν ἄλλων τὴν εἰρήνην, καὶ ἐντεῦθεν ἡ παροιμία: «Si vis pacem para bellum.»

Ἀνωτέρω ἐλέγομεν ὅτι τὸ ἔθος τοῦ μονομαχεῖν, οἷον ὑπάρχει σήμερον ἐν Εὐρώπῃ, ἀνάγεται εἰς τοὺς Φράγκους τοῦ ἕκτου μ. Χ. αἰῶνος. Ἀλλ' ἂν ἐξετάσωμεν ὑπὸ γενικωτέραν ἔποψιν τὸ πρᾶγμα, θέλομεν εὕρει ὅτι ἀνάγκη ἱκανοποιήσεώς τινος εἶναι ἔμφυτος πανταχοῦ τῆς γῆς εἰς τοὺς ὑβριζομένους, οἵτινες διαφέρουσιν ἀλλήλων μόνον κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ σάπωνος, δι' οὗ ζητοῦσι ν' ἀποπλύνωσι τὰς κηλίδας τῆς ἀξιοπρεπείας των. Τὰ μέσα εἰς τὰ ὁποῖα καταφεύγουσιν εἶναι ἐνίοτε παράδοξα καὶ αἱ ἀφηγήσεις τῶν περιηγητῶν βρίθουσιν ἀλλοκότων παραδειγμάτων· πρόχειρον δὲ περίληψιν αὐτῶν εὑρίσκομεν ἐν τῇ κατωτέρῳ προσλαλιᾷ τοῦ γέροντος θαλασσινοῦ Van-Break πρὸς νεανίσκον ἐρωτῶντα τί εἶναι ἱκανοποίησις· «Ἀγαπητέ μου Φίλιππε, ἡ τιμὴ εἶναι Πρωτεὺς ἀλλάσσων ἔνδυμα καὶ μορφὴν κατὰ τόπους καὶ ἐποχάς. Εὑρισκόμενος ἐν Πενσυλβανίᾳ ὑπέπεσα εἰς τὸ ἁμάρτημα νὰ ῥαπίσω ἀγαθόν τινα Κουάκερον, ὅστις δὲν μοὶ ἀφῆκεν ἡσυχίαν μέχρις οὗ ἱκανοποιήσω αὐτὸν ῥαπίζων καὶ τὴν ἑτέραν παρειάν. Μεταβὰς ἔπειτα εἰς Κύρνον ἠράσθην τῆς μνηστῆς Κορσικανοῦ τινος· οὗτος δὲ ἐνεδρεύσας ἐζήτησε νὰ ἱκανοποιηθῇ δολοφονῶν με καὶ ἀποτυχὼν ἀπέθανεν ἐκ τῆς αἰσχύνης. Ἐν Ἀγγλίᾳ ὁσάκις συζητῶν μετεχειριζόμην ἀπρεπῆ τινα φράσιν, ἠναγκαζόμην νὰ διορθώσω αὐτὴν διὰ τῶν γρόνθων μου. Περιηγούμενος ἐν Ἰαπωνίᾳ ἐπάτησα ἐξ ἀπροσεξίας εὐγενῆ τινα νησιώτην, ὅστις ἑλκύσας εὐθὺς τὸ ξίφος ἔσχισε τὴν κοιλίαν του καὶ ἔπειτα μοὶ ἔτεινε τὸ ὅπλον, ἀπαιτῶν νὰ πράξω τὸ ἴδιον πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ πατήματος. Ἄλλοτε πάλιν διατρίβων ἐν Σιάμῃ, ἦλθον εἰς βαρεῖς λόγους πρὸς αὐτόχθονα ἀρχοντίσκον, οἱ δὲ παρεστῶτες ἠνάγκασαν ἀμφοτέρους νὰ λάβωμεν δραστικὰ καταπότια, εἰδοποιοῦντες ὅτι ὅστις ἐξ ἡμῶν ὑπέκυπτε πρῶτος εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ καθαρσίου ἐλογίζετο ἀτιμασθεὶς κτλ.»

Τὰ ἀνωτέρω καὶ πλεῖστα ἄλλα ὅμοια χωρία περιηγητῶν ὁμοιάζουσι μὲν ἐκ πρώτης ὄψεως πρὸς σάτυραν δριμυτάτην τῆς μονομαχίας, ἀλλ' οὐχ ἧττον περιέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς καὶ τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς ἱκανοποιήσεως δι' αὐτοδικίας εἶναι πανταχοῦ ἔμφυτος τῷ ἀνθρώπῳ, πηγάζουσα ἐκ τῆς ἀδυναμίας τοῦ νομοθέτου νὰ προνοήσῃ περὶ πάντων.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΣΒΕΣΤΟΥ Ἢ ΤΙΤΑΝΟΥ

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 346.

Δ'

Ἔλθωμεν ἤδη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀσβέστου, τῆς οὐσίας αὐτῆς, ἣν λαμβάνομεν ὅταν ἀφαιρέσωμεν διὰ τῆς πυρακτώσεως ἐκ τοῦ τιτανολίθου ἓν τῶν συστατικῶν αὐτοῦ στοιχείων, τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ.

Ἡ ἄσβεστος εἶναι ὕλη τοσοῦτον μεγάλης χρήσεως, ὥστε ἐπελήφθη αὐτῆς ἡ βιομηχανία πρὸς παραγωγὴν μεγάλων ποσοτήτων. Πρὸς τοῦτο δὲ μεταχειρίζονται *ἀσβεστοκαμίνους*, τῆς κατασκευῆς τῶν ὁποίων, καίπερ γνωστῆς, δίδομεν ἐνταῦθα καθολικὴν περιγραφὴν δι' ἐκείνους, οἵτινες οὐδέποτε εἶδον αὐτάς.

Πρὸς κατασκευὴν ἀσβεστοκαμίνου σκάπτουσιν εἰς τὸ ἔδαφος ἐπὶ τῆς κλιτύος λόφου λάκκον σχήματος ὠοειδοῦς, οὗτινος ἐσωτερικῶς καλύπτουσι τὰ τοιχώματα διὰ κοινοῦ τοίχου ἐκ λίθων πυρομάχων, ἤτοι μὴ μεταβαλλομένων διὰ τοῦ πυρός. Ἡ κάμινος αὕτη πρὸς τὰ ἄνω ἔχει πλατὺ στόμιον χαῖνον, διὰ τοῦ ὁποίου ῥίπτουσι τοὺς ἀσβεστολίθους. Εἰς τὸν πυθμένα τῆς καμίνου πλαγίως κατασκευάζουσιν ὀπὴν συγκοινωνοῦσαν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀέρος διὰ μικρᾶς ἐκτισμένης στοᾶς· ἐκ τῆς ὀπῆς δὲ ταύτης ἐξάγουσι τὴν ἐψημένην ἄσβεστον καὶ εἰσάγουσι τὴν καύσιμον ὕλην. Ὅταν θέλωσι δὲ νὰ κατασκευάσωσιν ἄσβεστον, κτίζουσιν ἄνευ πηλοῦ (ξερολίθι) ὑπεράνω τοῦ ἐπιπέδου τῆς ὀπῆς τοῦ πυθ-

μένος ἀτελῆ θόλον ἐκ τιτανολίθων, ἀφίνοντες κενὰ διαστήματα χαίνοντα ἀνὰ μέσον τῶν λίθων ὅπως διέρχηται ἡ φλόξ· κατόπιν ἐπὶ τοῦ θόλου ἐκείνου ῥίπτουσι μικρὰ τεμάχια τιτανολίθου ἤτοι ἀνθρακικῆς τιτάνου, εἰσάγουσι δὲ διὰ τῆς κάτωθεν ὀπῆς τοῦ πυθμένος τὴν καύσιμον ὕλην καὶ ἀνάπτουσι, θερμαίνοντες τοὺς λίθους μέχρι πυρακτώσεως. Τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ τότε ἐκφεύγει ἀρθόνως διὰ τοῦ στομίου εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν μετὰ τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν ἄλλων προϊόντων τῆς καύσεως. Μετὰ ταῦτα δὲ ἀφίνουσι τὴν κάμινον νὰ ψυχρανθῇ καὶ ἐξάγουσι τὴν ἄσβεστον διὰ τῆς κάτωθεν ὀπῆς.

Τοιουτοτρόπως κατασκευάζεται ἡ ἄσβεστος, αὕτη ἡ εἰς πάντας γνωστή, λευκὴ καὶ εὔθραυστος ὕλη, ἡ ξηραίνουσα τὰς χεῖρας τριβομένη ἐπ' αὐτῶν, καὶ τῆς ὁποίας ἡ στυρίζουσα κόνις προκαλεῖ βῆχα.

Τὰ σπουδαιότερα ὅμως φαινόμενα ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς ἀσβέστου, εἶναι τὰ προκύπτοντα ὅταν ἀναμιχθῇ μεθ' ὕδατος.

Ἐὰν βυθίσωμεν εἰς τὸ ὕδωρ τεμάχιον ἀσβέστου, ἀκούομεν βρασμόν, ἐὰν δ' ἐξαγάγωμεν αὐτὸ βλέπομεν, ὅτι τὸ ὕδωρ, ὅπερ ἐναπέμεινεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ ἀπορροφᾶται, τὸ δὲ τεμάχιον ἀνακτᾷ τὴν προτέραν σκληρότητα· ἀλλὰ μετά τινας στιγμὰς παρατηροῦμεν ὅτι θερμαίνεται, αὐξάνεται ἱκανῶς τὸν ὄγκον καὶ εἶτα ὑποδιαιρεῖται εἰς ἄπειρα μικρὰ τεμάχια. Τότε λέγομεν ὅτι ἡ ἄσβεστος ἐθρύφθη. Ἐκ τῶν σχισμῶν ἐκπέμπονται ἀτμοὶ ὑδατώδεις, παραγόμενοι ἐκ τῆς χημικῆς ἑνώσεως τῆς ἀσβέστου μετὰ τοῦ ὕδατος, ὁ δὲ ὄγκος τῆς ἀσβέστου σχηματίζει μάζαν ὀγκώδη κόνεως ἄκρας λευκότητος, ἣν κοινῶς μὲν ὀνομάζουσιν *ἐσβεσμένην τίταρον* ἢ *ἄσβεστον*, ἐν δὲ τῇ χημείᾳ *ἔνυγρον ὀξείδιον τῆς τιτάνου*, ὅπερ σημαίνει ἄσβεστον περιέχουσαν καὶ ποσότητα ὕδατος.

Ἡ ἐμφάνισις τῶν ἀτμῶν εἶναι ἀπόδειξις τῆς ὑψηλῆς θερμοκρασίας, τῆς προερχομένης ἐκ τῆς ἀποσβέσεως τῆς ἀσβέστου. Ἑτέραν δὲ ἀπόδειξιν τῆς θερμότητος προσθέτομεν καὶ τὴν ἑξῆς. Ἐὰν ἐπὶ τοῦ τεμαχίου ἐκείνου τῆς ἀσβέστου, τοῦ διαβραχέντος δι' ὕδατος θέσωμεν ποσότητα πυρίτιδος, ἀναφλέγεται ἅμα ἀρχίσῃ ἡ ἕνωσις τῆς ἀσβέστου μετὰ τοῦ ὕδατος. Καὶ οἱ ἀσβεστοποιοὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου θέτουσι πῦρ εἰς τὴν καύσιμον ὕλην τῆς καμίνου ῥίπτοντες βεβρεγμένα τεμάχια ἀσβέστου ἐπὶ ξηρῶν φύλλων καὶ σχιδάκων, ἅτινα ἀναφλεγόμενα διαδίδουσι τὸ πῦρ εἰς τὰ ξύλα.

Ἐὰν εἰς τὴν ἐσβεσμένην ἄσβεστον προσθέσωμεν ἱκανὴν ποσότητα ὕδατος, σχηματίζεται μάζα χρησιμεύουσα πρὸς κατασκευὴν τοῦ πηλοῦ, τῶν οἰκοδομῶν (λάσπης). Ὅταν ἡ ἄσβεστος εἶναι καλῆς ποιότητος, δηλαδὴ δὲν περιέχει ξένας οὐσίας, ὅπερ προέρχεται ἐκ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον καθαρότητος τοῦ τιτανολίθου, ὃν μετεχειρίσθησαν πρὸς κατασκευήν, ἡ μάζα εἶναι λειοτάτη, καὶ ὅλως πλαστική. Τότε λέγομεν ὅτι ἡ ἄσβεστος εἶναι *παχεῖα*, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ὅτι ἡ μάζα εἶναι *ἰσχνή*.

Ἐὰν ἡ μάζα τῆς ἀσβέστου ἀναμιχθῇ διὰ πολλοῦ ὕδατος, τότε προκύπτει ὑγρόν, ὅπερ εἶναι διάλυσις τῆς ἀσβέστου ἢ ὕδωρ ἀσβέστου, ἐν τῷ ὁποίῳ κινοῦνται μόρια τῆς ὕλης ταύτης, ἅτινα τὸ ὕδωρ δὲν ἠδυνήθη νὰ διαλύσῃ· τὸ πολτῶδες τοῦτο μίγμα λέγεται *γάλα τῆς ἀσβέστου*, (κοινῶς γαλακτιά)· μεταχειριζόμεθα δὲ αὐτὸ εἰς λεύκανσιν τῶν τοίχων (κοινῶς ἄσπρισμα) καὶ εἰς καθαρισμὸν τῶν οἰκιῶν.

Εἰς τὰ χημεῖα καὶ τὰ φαρμακεῖα διηθοῦσι τὸ γάλα τῆς ἀσβέστου, καὶ οὕτω τὰ ἀδιάλυτα μόρια αὐτῆς μένουσιν ἐπὶ τοῦ διηθιστηρίου, καταπίπτοντος μόνου τοῦ τιτανίνου ὕδατος διὰ τῶν πόρων αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς μελέτης ταύτης οἱ ἀναγνῶσται συμπεραίνουσι βεβαίως ὅτι ἡ ἄσβεστος ἡ ξηρὰ δὲν δύναται νὰ μείνῃ ἐπὶ πολὺ ἐκτεθειμένη εἰς τὸν ἀέρα, χωρὶς ν' ἀπορροφήσῃ ἐξ αὐτοῦ ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ ὕδωρ καὶ νὰ μεταβληθῇ μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰς κόνιν ἀνθρακικῆς τιτάνου, εἰς τὸ ὀρυκτὸν δηλαδή, ἐξ οὗ παρήχθη. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἄσβεστος ἐστερήθη τῶν ἰδιοτήτων αὐτῆς, οὐδὲ θερμαίνεται ἐν τῷ ὕδατι· λέγομεν δὲ τότε κοινῶς ὅτι ἡ ἄσβεστος *ἔκοψε*. Τούτου ἕνεκεν ἡ ἄσβεστος πρέπει νὰ προφυλάσσηται ὅσον τὸ δυνατὸν ἀπὸ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἀέρος· πρέπει δὲ πάντοτε νὰ γίνεται χρῆσις αὐτῆς μικρὸν μετὰ τὴν κατασκευήν· διότι τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ τοῦ ἀέρος καταστρέφει τὴν δύναμιν αὐτῆς τοῦ χρόνου προϊόντος.

Ἂς ἐξηγήσωμεν ἤδη τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀσβέστου ὡς μέσου συγκολλητικοῦ τῶν χρησίμων εἰς τὰς οἰκοδομὰς λίθων.

Β'

Πάντες γινώσκουσι πῶς κατασκευάζεται ὁ πηλὸς (λάσπη), ὃν μεταχειρίζονται οἱ οἰκοδομοῦντες κτίσται πρὸς συγκόλλησιν τῶν λίθων. Πρὸς τοῦτο ἀναμιγνύουσι καλῶς ἄμμον μετὰ τῆς μάζης, τὴν ὁποίαν ἡ ἄσβεστος σχηματίζει μετὰ τοῦ ὕδατος. Τὸ μίγμα τοῦτο παρενθέτουσι μεταξὺ τῶν λίθων, ὅπερ συγκολλᾷ αὐτοὺς σκληρυνόμενον. Ἡ ἐξήγησις τοῦ φαινομένου τούτου εἶναι ἁπλουστάτη. Ἡ ἄσβεστος ἀπορροφῶσα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τοῦ ἀέρος ἀνθρακικὸν ὀξὺ σκληρύνεται καὶ μεταβάλλεται εἰς τιτανόλιθον, οὗτινος ἡ σκληρότης ἡ λιθίνη καὶ ἡ κρυσταλλικὴ κατασκευὴ εἶναι ἤδη ἡμῖν γνωσταί. Εἰς τί χρησιμεύει ὅμως ἡ ἄμμος, ἡ ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ πηλοῦ; — Χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ διαιρέσῃ τὴν τιτανικὴν μάζαν καὶ καταστήσῃ αὐτὴν διαβατὴν ὑπὸ τοῦ ἀέρος. Ἄνευ τῆς ἄμμου αἱ ἐπιφάνειαι τοῦ πηλοῦ κατὰ πρῶτον σκληρυνόμεναι ἠθελον διακωλύσει τὸν ἀέρα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἐνδότερον αὐτοῦ, καὶ ἀσκήσῃ εἰς ὅλα τὰ μέρη τὴν ἐπίδρασίν του· πρὸς τούτοις δὲ χρησιμεύει διὰ τῶν ἀνωμάλων αὐτῆς μορίων ὡς σύνδεσμος τῶν κρυστάλλων τῆς τιτανολίθου, καθόσον αὕτη σχηματίζεται μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐκ τῆς ἀσβέστου. Ὅλαι ἐκεῖναι αἱ ἀνώμαλοι ἐπιφάνειαι συμπλέκονται πρὸς ἀλλήλας ἀποτελοῦσαι ἓν ὅλον συμπαγές. Ἡ ἄμμος λοιπὸν χρησιμεύει εἰς τὸν πηλὸν ὡς μέσον μηχανικόν, ὡς δεσμὸς τῶν διαφόρων ἀπολιθώσεων, τῶν σχηματιζομένων ἐκ τῆς ἀσβέστου καὶ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. [Ὀρθοτέρα φαίνεται ἡμῖν ἡ γνώμη τῶν Roscœ καὶ Schorlemmer, καθ' οὓς διὰ τοῦ χρόνου παράγεται διὰ τῆς ἑνώσεως τῆς ἄμμου μετὰ τῆς ἀσβέστου *τιτανικὸν πυρίτιον*, ὅπερ αὐξάνει τὴν στερεότητα τοῦ πηλοῦ.]

Ποῖα δὲ εἶναι τὰ πρακτικὰ πορίσματα τῶν φαινομένων τούτων τῶν καταδειχθέντων ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης; ὅτι πρέπει ν' ἀφίνωμεν ἐλεύθεραν τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀέρος εἰς τὸν πηλόν, ὥστε νὰ καθίσταται στερεός. Τοῦτο εἶναι τόσον ἀληθές, ὥστε εἰς τοὺς πλατεῖς τοίχους τὰ ἐσωτερικὰ μέρη πολλάκις μένουσιν ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν μαλακότητα. Ἐν Στρασβούργῳ κρημνιζομένης ποτὲ ἐπάλξεως τοῦ ἐκεῖ φρουρίου, τοῦ ἐκτισμένου πρὸ δύο ἑκατονταετηρίδων, εὗρον ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ τοίχου αὐτῆς τὸν πηλὸν τόσον νωπόν, ὡς ἐὰν εἶχε κατασκευασθῆ πρό τινων ὡρῶν.

Ἡ ἄσβεστος ὡς ἀπορροφῶσα εὐκολώτατα τὸ εἰς τὸν ἀέρα περιεχόμενον ἀνθρακικὸν ὀξὺ παρέχει μεγάλας ὠφελείας εἰς τὸν ἄνθρωπον· διότι δύναται ν' ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἀερίου τούτου ὅταν ἐν ἀφθονίᾳ εἶναι διακεχυμένον ἐν δωματίοις ἢ ἐργοστασίοις, ἀποκαθιστῶσα ἀβλαβῆ τὸν εἰσπνεόμενον ἀέρα. Ὄντως δὲ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ παράγεται ἐν πολλοῖς βιομηχανικοῖς ἐργοστασίοις· συνήθως δ' εὑρίσκεται ἐν φρέασι, λατομείοις ἢ ὑπογείοις ὀρυττομένοις εἰς γῆν τιτανώδη. Περὶ τῆς ὑπάρξεως δ' αὐτόθι τοῦ δηλητηριώδους τούτου ἀερίου πληροφορούμεθα διὰ μέσου χρησιμωτάτου ὅπως προλαμβάνωμεν ἐνδεχόμενα δυστυχήματα. Εἰσάγομεν λύχνον διὰ σχοινίου ἢ μακρᾶς ῥάβδου εἰς τὸ ὕποπτον μέρος· ἐὰν δὲ ἴδωμεν τὴν φλόγα μηκυνομένην, ὠχριῶσαν, πρέπει νὰ μὴ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ ἐπικίνδυνον ἐκεῖνο μέρος πρὶν ἢ καθαρίσωμεν αὐτόθι τὸν ἀέρα· καθαρίζομεν δὲ διὰ τοῦ ἑξῆς τρόπου·

Ἀναμιγνύομεν ἐσβεσμένην ἄσβεστον μετὰ μεγάλης ποσότητος ὕδατος καὶ ἐξακοντίζομεν τὸ ὑγρὸν ἐν εἴδει βροχῆς εἰς τὸ ὕποπτον μέρος καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Διὰ τῆς φλογὸς δὲ πάλιν δοκιμάζομεν, ἂν διὰ τοῦ ῥαντίσματος ἀπορροφήθη τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ ἐκαθαρίσθη ὁ τόπος.

Ἡ ἀξιοσημείωτος αὕτη τάσις δι' ἧς τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἑνοῦται μετὰ τῆς ἀσβέστου ἅμα συναντήσῃ αὐτήν, προκύπτει ἐκ νόμου καθολικοῦ, ὃν δὲν δυνάμεθα νὰ παραδράμωμεν ἐν σιγῇ.

Τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὡς ἐμφαίνει ἡ δευτέρα λέξις τοῦ ὀνόματος εἶναι *ὀξύ*, δηλαδὴ ἓν τῶν ἀπείρων ἐκείνων σωμάτων, οἷα τὸ ὄξος ἢ ὀξικὸν ὀξύ, ὁ ὀπὸς τοῦ λεμονίου ἢ τὸ κιτρικὸν ὀξύ, τὸ βιτριόλιον ἢ θειϊκὸν ὀξύ, τὰ ὁποῖα ἔχουσι γεῦσιν δριμεῖαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον νύσσουσαν. Ὅλαι αὐταὶ αἱ οὐσίαι ἔχουσι τὴν ἰδιότητα νὰ μεταβάλλωσιν εἰς ἐρυθρὸν τὸ χρῶμα σιροπίου, κατασκευαζομένου ἐξ ἴων καὶ ἔχοντος τὸ χρῶμα τοῦ ἄνθους τούτου. Ἡ ἄσβεστος δὲ ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν σωμάτων, ἅτινα καλοῦμεν *ἀλκάλεα*, τὰ ὁποῖα πρασινίζουσι τὸ χρῶμα τοῦ σιροπίου τῶν ἴων. Τοιαῦτα δὲ εἶναι ἐπὶ παραδείγματος ἡ πότασσα, ἣν ἐξάγουσιν ἐκ τῆς ἀλυσίας (ἀλουσίας). Αὐταὶ αἱ δύο τάξεις τῶν οὐσιῶν, τὰ ὀξέα δηλαδὴ καὶ τὰ ἀλκάλεα, αἱ ἔχουσαι ἀντιθέτους πρὸς ἀλλήλας ἰδιότητας, συνδυάζονται πρὸς ἀλλήλας ὅπως σχηματίσωσι τὰ πλεῖστα τῶν σωμάτων, ἅτινα εὑρίσκονται ἀδιακόπως εἰς χεῖρας τῶν χημικῶν καὶ συνιστῶσι τὴν γηΐνην σφαῖραν.

Ἡ βιομηχανία ὡς εἰκὸς ἐζήτησε νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τοῦ νόμου τούτου, τοῦ ἀνοίγοντος εὐρεῖαν ὁδὸν εἰς τὰς ἐργασίας της. Θέλει ὁ βιομήχανος ἐπὶ παραδείγματος ἐκ τοῦ λίπους τοῦ βοὸς ἢ τοῦ προβάτου νὰ ἐξαγάγῃ τὸ ἰδιάζον ἐκεῖνο, ὅπερ ἀποτελεῖ τὰ ἐκ στέατος κηρία; Θερμαίνει τὰς λιπαρὰς ταύτας ὕλας μετὰ ἀσβέστου. Αὕτη ὡς ἀλκαλὶ ἔχουσα τάσιν νὰ ἑνοῦται μετὰ τῶν ὀξέων συνδυάζεται μετὰ τοῦ στεαρικοῦ ὀξέος, ὁ δὲ βιομήχανος συνάγει τὸ μίγμα τοῦτο κεχωρισμένον ἐκ τῶν λοιπῶν οὐσιῶν, ἃς ἐμπεριέχει τὸ λίπος. Θέλει ἤδη ν' ἀπομονώσῃ τὸ στεαρικὸν ὀξύ; Λαμβάνει θειϊκὸν ὀξὺ (ἔλαιον βιτριολίου), ὅπερ παραλαμβάνον τὴν ἄσβεστον, ὡς ἑνούμενον μετ' αὐτῆς εὐκολώτερον, καταλίπει ἀμιγὲς καὶ ἐλεύθερον τὸ λευκὸν ὀξὺ τῶν κηρίων.

Ἐργασία παρομοία τῇ προηγουμένῃ παράγει τὴν ζάκχαριν τῶν ἐρυθρῶν τεύτλων ἢ κοκκινογουλίων. Πρὸς τοῦτο ὑποβάλλουσιν εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀσβέστου τὸν χυμόν, ὃν ἐκθλίβουσιν ἐκ τοῦ φυτοῦ τούτου. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν ἐμπεριεχομένων εἰς αὐτὸ οὐσιῶν ἡ ζάκχαρις μόνη ἔχουσα ἰδιότητας ἀναλόγους πρὸς τὰς τῶν ὀξέων, ἑνοῦται μετὰ τοῦ ἀλκάλεως, δηλαδὴ τῆς ἀσβέστου. Τὸ μίγμα τοῦτο ὕστερον τίθεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ῥεύματος ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ὅπερ ἑνούμενον μετὰ τῆς ἀσβέστου, ἀποχωρίζει τὸ ζακχαρῶδες ὑγρόν, τοῦτο δὲ καθαριζόμενον ἐκ τῶν ξένων οὐσιῶν, τῶν περιεχομένων ἐν τῷ χυμῷ τοῦ φυτοῦ, ἐξατμίζεται μέχρις οὗ κατασταθῇ σιρόπιον, ὅπερ ὕστερον δι' ἀποψυχράνσεως ἀποκρυσταλλοῦται.

Ἕπεται συνέχεια.

E. Paul Bérard.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ «ΣΚΙΑΔΟΣ»

(Gartenlaube).

Ἡ γερμανικὴ περιοδικὴ δημοσιογραφία ἀπώλεσε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἕνα τῶν δημοτικωτέρων, γνωστοτέρων καὶ προσφιλεστέρων αὐτῆς ἐκδοτῶν. Τῇ 23 Μαρτίου ἐν. ἔτ. ἀπεβίωσεν ἐν Λειψίᾳ τὸ 63ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἄγων ὁ Ἐρνέστος *Keil*, ἰδιοκτήτης καὶ διευθυντὴς τοῦ γνωστοῦ παγκοσμίου γερμανικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος, τῆς Σκιάδος (Gartenlaube), ἧς ἡ ἑβδομαδιαία ἔκδοσις, ἀνερχομένη εἰς 500,000 ἀντιτύπων, μαρτυρεῖ τὴν δημοτικότητα καὶ τὴν εὐρεῖαν κυκλοφορίαν τοῦ δημοφιλοῦς περιοδικοῦ.

Ὁ Ἐρνέστος *Keil* τὰ πρῶτα βήματα ἐν τῷ δημοσιογραφικῷ αὐτοῦ βίῳ ἐποιήσατο κατὰ τὸ θυελλῶδες ἐκεῖνο ἔτος τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐπαναστάσεων, τὸ 1848. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἰδεῶν ἐκείνων καὶ τῶν αἰσθημάτων, ὑφ' ὧν ἐνεπνέετο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ νέα Γερμανία ἐξέδωκε τὸν *Φάρον* (Leuchtthurm), πολιτικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα, ὑποθάλπον τὰς ἀρχούσας τότε παρὰ τῷ γερμανικῷ ἔθνει τάσεις, κηρύττον τὴν ἑνότητα τῆς Γερμανίας ὑπὸ θεσμοὺς ἐλευθέρους, τὴν κατάργησιν τῶν προνομίων, ἅτινα ἐπὶ τοσοῦτον ἐκώλυον τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἀνάπτυξιν. Μετὰ τὸ ναυάγιον τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1848 ὁ *Φάρος* καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν γερμανικῶν κυβερνήσεων, ἔπαυσεν ἐκδιδόμενος, ἐνῷ ὁ διευθυντὴς αὐτοῦ καθείρχθη ἐν εἱρκτῇ ἕνεκα τῶν φιλελευθέρων αὐτοῦ πολιτικῶν φρονημάτων.

Μετὰ τὴν ἀπότισιν τῆς ποινῆς αὐτοῦ ὁ τέως διευθυντὴς τοῦ *Φάρου* συνέλαβε σχέδιον εὐρύτερον καὶ κοινωφελέστερον· ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἥκιστα εὐάρεστος παρὰ ταῖς γερμανικαῖς κυβερνήσεσιν, ἡ δὲ αὐστηρότης τοῦ περὶ τύπου νόμου ἦτο οὐσιῶδες κώλυμα διὰ τὴν ἐκ νέου ἔκδοσιν τοῦ φιλελευθέρου περιοδικοῦ.

Ὄντως ἐθεμελιώθη ἡ *Σκιάς*, ἑβδομαδιαῖον οἰκογενειακὸν φύλλον, ἀπέχον ἰδίως πάσης συζητήσεως περὶ τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς, χρήσιμον ἀνάγνωσμα διὰ πᾶσαν τάξιν καὶ διὰ πᾶσαν ἡλικίαν, προσφιλὲς ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ πλουσίου ἀστοῦ, πολύτιμον ἐν τῇ καλύβῃ τοῦ χωρικοῦ. Οὐδενὸς ἐστέρει καὶ οὐδενὸς ἐστερεῖτο· αἱ στῆλαι αὐτοῦ ἐκοσμοῦντο διὰ τῶν ἄρθρων τῶν δημοτικωτέρων συγγραφέων τῆς Γερμανίας· ὑπὸ περιβολὴν δημοτικὴν καὶ τοῖς πᾶσι καταληπτὸν ὕφος διεδίδοντο διὰ τῆς *Σκιάδος* αἱ ὀρθοφρονέστεραι τῶν ἰδεῶν, καθίσταντο προσιτὰ εἰς πάντας τὰ πορίσματα τῆς νέας ἐπιστήμης. Οὐδεὶς συναγωνισμός, εἴτε ὑπὸ τῆς πολιτείας, εἴτε ὑπὸ ὀπισθοδρομικῶν στοιχείων ὑποστηριζόμενος, ἠδυνήθη νὰ κλονίσῃ τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν δημοτικότητα τοῦ περιοδικοῦ τῆς Λειψίας, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἐξηπλοῦτο εἰς ἁπάσας τὰς γωνίας τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ὁ διευθυντὴς αὐτοῦ ἐκέκτητο πλήρη τὴν εἰδικότητα ἐκείνην, τὴν ἀπαιτουμένην διὰ τὰς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις· ὁ διευθυντὴς ἑνὸς περιοδικοῦ συγγράμματος δὲν ὀφείλει νὰ δημοσιεύσῃ ἁπλῶς τὰς προσωπικὰς αὐτοῦ σκέψεις, ἀποκλειστικῶς κατὰ τὰς ἰδίας συμπαθείας· ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἰδίως ὑπ' ὄψιν τὸ δημόσιον, τὰς τάσεις, τὴν καλαισθησίαν τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του, χάριν τῶν ὁποίων ἐκδίδει τὸ περιοδικὸν αὐτοῦ σύγγραμμα. Εἰς τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τῶν κανόνων τούτων ἡ *Σκιὰς* ὀφείλει τὴν ἐξάπλωσιν αὐτῆς ἁπανταχοῦ τῆς γῆς, ὅπως διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους τοσοῦτον διεδόθη καὶ κατέστη δημοτικὸν ἕτερον ἐπίσης περιοδικὸν τῆς Εὐρώπης σύγγραμμα, ἡ γαλλικὴ *Ἐπιθεώρησις τῶν δύο Κόσμων*, πράγματι οὐδεμίαν ἀκολουθοῦσα ὡρισμένην ἐπιστημονικὴν ἢ πολιτικὴν τάσιν, προσπαθοῦσα δὲ νὰ καθίσταται ἀείποτε ἀρεστὴ εἰς ἁπάσας τὰς τάσεις καὶ εἰς ἁπάσας τὰς ἀποχρώσεις τῆς κοινωνίας.

Τὸ πένθος, τὸ ὁποῖον ἐξεδήλωσεν ὅλος σχεδὸν ὁ τύπος τῆς Γερμανίας ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ διευθυντοῦ τῆς *Σκιάδος*, εἶναι ἐναργὴς ἐκτίμησις τῶν ὑπηρεσιῶν, τὰς ὁποίας προσήνεγκεν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ δημοσίου πνεύματος ἐν Γερμανίᾳ τὸ περιοδικὸν σύγγραμμα, τὸ ὁποῖον μετὰ τοσαύτης εὐφυΐας καὶ ἱκανότητος ἐπὶ τριακονταετίαν περίπου διηύθυνε καὶ προήγαγεν ὁ πρό τινων ἡμερῶν ἀποθανὼν πρῶτος αὐτοῦ ἱδρυτὴς Ἐρνέστος *Keil*. Κ.

ΠΩΣ ΔΙΠΓΗΘΗ Ο ΧΑΛΗΜ-ΕΦΕΝΤΗΣ

τὴν ὑπόθεσιν τῆς Νόρμας, ἣν εἶδε παριστανομένην ἐν τῷ Θεάτρῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Χαλὴμ-Ἐφέντης, ὅστις τώρα κοιμᾶται τὸν αἰώνιον ὕπνον ἔν τινι τῶν παρὰ τὸν Βόσπορον κοιμητηρίων, ἔχων ὡς μνῆμα στήλην σαρικιοστερῆ καὶ κυπάρισσον οὐρανομήκη, ἦν ἀνὴρ ὑψηλῆς περιωπῆς, κατέχων διάσημον θέσιν καὶ προσφιλέστατος χρηματίσας τῷ ὑψίστῳ ἄρχοντι.

Ὁ Χαλὴμ-Ἐφέντης παρευρέθη ποτὲ εἰς τὴν παράστασιν τῆς Νόρμας ἐν τῷ θεάτρῳ Ναοῦμ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τὰ πάντα ἤρεσαν αὐτῷ· τὰ ὡραῖα δένδρα τῆς πρώτης πράξεως· ἡ ἀνατέλλουσα σελήνη· κυρίως δὲ τὰ κοράσια παρουσιάζοντα τὸ πρόσωπον ἄνευ γιασμακίου. Ἀλλ' ὁ Χαλὴμ-Ἐρέντης ἦτο, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἀνὴρ πεπαιδευμένος καὶ ἔξυπνος, καὶ, ὡς ἐπισκεφθεὶς πολλάκις τὸν Καραγιώζην καὶ τὸν Χατζηαϊβάτην, ἐγίνωσκεν, ὅτι καὶ ἡ παράστασις, εἰς ἣν ἤδη παρευρίσκετο, ἔχει ὑπόθεσίν τινα. Ἐπέστησε λοιπὸν τὴν προσοχὴν ἵνα καὶ αὐτὸς ἐννοήσῃ καὶ εἰς ἄλλον δυνηθῇ νὰ διηγηθῇ τὴν ὑπόθεσιν, ὥστε νὰ μὴ θεωρηθῇ ὡς ἐν τῷ θεάτρῳ λίθος ἐπὶ λίθου καθήμενος. Καὶ ὄντως εὐθὺς

τὴν ἑπομένην ἡμέραν ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ δείξῃ τὴν νοημοσύνην του. Καθήμενος ἐν τῷ καφενείῳ καὶ καπνίζων παρεκλήθη ὑπὸ τῶν φίλων νὰ διηγηθῇ τί εἶδεν εἰς τὸ θέατρον, καὶ διηγήθη τὴν ὑπόθεσιν τῆς παραστάσεως ὡς ἕπεται·

«Ἦτον ἕνας πλούσιος πασᾶς (Oroveso) καὶ εἶχεν ἕνα εὔμορφο περιβόλι (foresta sacra de Druidi) μὲ μεγάλα δένδρα. Εἶχε πολλοὺς σκλάβους καὶ εὐνούχους καὶ πολλαῖς γυναῖκες καὶ τὸ καλοκαίρι τὸ βράδυ κατέβαιναν μὲ τὸ φεγγάρι εἰς τὸ περιβόλι καὶ ἐτραγουδοῦσαν εὔμορφους μανέδες, καὶ ἡ χανούμισσες ἔκοφταν λουλούδια (il sacro vischio). Ἀπὸ ὅλαις ταῖς γυναῖκες του δύο ἦσαν ἡ πλέον ἀγαπημένες του· ἡ μία νεώτερη (Adalgisa) καὶ ἡ ἄλλη ὀλίγον περασμένη (Norma). Αὐτὸς ὅμως ἦταν γέρος καὶ αὐταῖς ἔκαμναν τρόπον καὶ ἔβλεπαν κρυφὰ ἕνα φράγκον κόνσολον ὅταν ὁ πασᾶς ἐπήγαινεν εἰς τὸ τζαμὶ νὰ προσκυνήσῃ.

Μίαν ἡμέραν ἡ μεγαλήτερη ἐκάθουνταν εἰς τὸν μουσαφιροντᾶ καὶ ἐπερίμενε τὸν Φράγκον κ' ἔστειλε καὶ τὰ παιδιά της νὰ τὰ κρύψουν (Vanne e li cela entrambi) ἐπειδὴ ἦταν μεγαλούτσικα πλέον. Τὸ μαθαίνει ἡ ἄλλη καὶ ἔρχεται καὶ τῆς λέγει θυμωμένα· «Ἄκουσε· τὸν Φράγκον τὸν παράγγειλα ἐγώ· πῶς λοιπὸν τὸν περιμένεις ἐσύ; Ὡς τόσο νὰ καὶ ὁ Φράγκος ποῦ ἔρθασε. Τότε ἤρχισαν νὰ μαλόνουν καὶ τὸ πρᾶγμα ἄναφτε πάντα περισσότερον, ἀλλὰ τὴν στιγμὴ ποῦ ἤθελαν νὰ μαλλοκοπηθοῦν, διὰ νὰ μὴ τρομάξῃ ὁ κόσμος, ἐκαταίβασαν τὸν βερδέ.»

Τοσαῦτα εἰπὼν ὁ Χαλὴμ-Ἐφέντης ἐπαύσατο ἐπὶ μικρόν. Τὸ περὶ αὐτὸν ἀκροατήριον ἐσίγα ἀσχνὸς καὶ θαυμάζον. Ὁ Χαλὴμ-Ἐφέντης ἀνέλαβε τὴν διήγησιν·

«Ὡς τόσον ἐνύχτωσε καὶ ἡ μεγαλήτερη δὲν ἐμποροῦσε νὰ κοιμηθῇ·

Ἐσουλάτσερνεν εἰς τὸν ὀντᾶν της
Κ' ἐτραγούδαεν ἀπ' τὸν σεβδᾶν της.

Ἔξαφνα ἐπλησίασεν εἰς τὰ παιδιά της, ποῦ ἐκοιμοῦνταν εἰς τὸ γιατάκι, καὶ ἐσήκωσε τὸ μαχαῖρι νὰ τὰ χτυπήσῃ. Ἄρχισε νὰ ξημερόνῃ καὶ νὰ ποῦ ἦρθε ἡ νεώτερη νὰ τὴν εὕρῃ. Φαίνεται, ὅτι ἐδάρθηκαν τὴν περασμένη μέρα, καὶ ὅτι ἡ νεώτερη, σὰν δυνατώτερη ποῦ ἦτον, τῆς ταῖς ἔβρεξε καὶ διὰ τοῦτο ἦρθε πρωῒ πρωῒ νὰ τῆς ζητήσῃ συγχώρησι διὰ τὸ ξύλο ποῦ τῆς ἔδωκε. Τότε ἐκείνη παρακαλεῖ περισσότερον, βάζει καὶ τὰ παιδιά της νὰ γονατίσουν (Mira o Norma) καὶ ἔτσι τὴν ἐλυπήθηκε καὶ τὴν ἐσυγχώρησε. Ἀροῦ τὴν ἐσυγχώρησε ἐβγῆκαν μαζῆ ἔξω. Ἤμουν περίεργος νὰ μάθω ποῦ πῆγαν καὶ ἐρώτησα ἕναν ποῦ κάθουνταν κοντά μου καὶ ἐκαταλάβαινε περισσότερον ἀπὸ ἐμένα, καὶ αὐτὸς μοῦ εἶπε, πῶς ἐπῆγαν στὸ χαμάμη.

Ὁ κόνσολος ἔμπα, ἔβγα, τὸ μυρίσθηκαν οἱ εὐνοῦχοι· ἐπῆραν καὶ πολλοὺς καβάσιδες καὶ ἐπῆγαν εἰς μία γωνιὰ τοῦ περιβολιοῦ νὰ ἰδοῦν τί ἔχουν νὰ κάμουν. Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἦρθε καὶ ὁ πασᾶς· τοῦ τὸ λέγουν, καὶ αὐτὸς προστάζει νὰ τὸν πιάσουν.

Δὲν πέρασε πολὺ καὶ μιὰ μέρα, ὅτι ἤθελε ἄμπῃ ὁ κόνσολος εἰς τὸ περιβόλι, τὸν πιάνουν καὶ τὸν πηγαίνουν τοῦ πασᾶ. Ὁ πασᾶς, σὰν τὸν εἶδε, ἐσήκωσε τὸ γιαταγάνι νὰ τὸν σκοτώσῃ. Ἔτυχεν ἐκεῖ ἡ χανούμισσα, ἡ γεροντότερη, καὶ ἄρχισε νὰ παρακαλῇ. Ὁ πασᾶς ἀποφάσισε νὰ συγχωρέσῃ καὶ τοὺς δύω, ἂν ἠμπορέσῃ νὰ τὸν καταφέρῃ νὰ τουρκέψῃ. Ἡ χανούμισσα εἶπε· «Τραβίχθῆτε καὶ νὰ ἰδῶ.» Ἐτραβίχτηκαν καὶ αὐτὴ ἄρχισε νὰ τοῦ μιλῇ (in mia mano alfin tu sei). Ὅλα στὰ χαμένα· δὲν ἤθελε νὰ τουρκέψῃ. Τότε αὐτὴ ἐθύμωσε, ἔβγαλε ἕνα μαχαῖρι καὶ ἤθελε νὰ τὸν χτυπήσῃ. Αὐτὸς, παληκάρι, ἤθελε νὰ τῆς τὸ πάρῃ. Τότε ἄρχισε αὐτὴ νὰ φωνάζῃ (Olà, ministri, sacerdoti, accorrete), εὑρῆκεν ἐκεῖ καὶ τὸ καζάνι καὶ ἄρχισε νὰ τὸ χτυπᾷ καὶ ἐπρόφθασεν ὁ πασᾶς καὶ τὸ ἀσκέρι.

Ὁ πασᾶς ἐπρόσταξε νὰ ῥίξουν τὴν χανούμισσα εἰς τὴν θάλασσα. Ἔκλαιγε ἡ κακομοῖρα, ἐγονάτισε καὶ ἐπαρακαλοῦσε (Deh! non volerli vittime). Τοῦ κάκου· τὴν ἐσκέπασαν μ' ἕνα μαῦρο πανὶ, τὴν πῆραν καὶ τὴν πῆγαν νὰ τὴν πετάξουν. Τὴν νεώτερη, ποῦ τὴν ἀγαποῦσε περισσότερον, τὴν ἐσυγχώρησε. Τί ἔγεινεν ὁ κόνσολος δὲν μπόρεσα νὰ καταλάβω. Ἐρώτησα τὸν γείτονά μου καὶ μοῦ εἶπε, πῶς τὸν ἐπαλούκωσαν.»[1]

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Μέγιστον διατρέχει τις κίνδυνον νὰ καταληρθῇ ὑπὸ ἀηδίας ἂν ἐπιχειρήσῃ νὰ ἐξετάσῃ τίνι τρόπῳ παρασκευάζεται ἡ διοίκησις, αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων καὶ τὸ γεῦμά του.

*

Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἕκαστος κέκτηται τριῶν εἰδῶν φίλους· τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὸν, τοὺς μισοῦντας, καὶ τοὺς ἀδιαφοροῦντας ἂν ζῇ ἢ ἂν ἀπέθανε. (Chamfort).

ΥΓΙΕΙΝΗ

Μέσα προφυλακτικὰ κατὰ τοῦ καύσωνος.

Ἡ ἐποχὴ τοῦ καύσωνος ἐν Ἀθήναις ὑπερβαίνει τὸ μέτρον εὐχαρίστου θερμοκρασίας διά τε τὴν ὑπερβολὴν τῆς θερμότητος, ἰδίως ὅτε πνέουσιν οἱ νοτιοδυτικοὶ ἄνεμοι, καὶ διὰ τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον διάρκειαν αὐτῆς· ἐπὶ πέντε σχεδὸν μῆνας, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Μαΐου μέχρι τέλους τοῦ Σεπτεμβρίου. Ἐκτεταμένη φυτεία δένδρων ἔν τε τῇ πόλει καὶ ἐπὶ τῶν περὶ αὐτὴν λόφων, ἐν ταῖς πεδιάσι τῆς Ἀττικῆς καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων αὐτῆς, ὅπου εἶναι τοῦτο κατορθωτὸν, ἤθελε βεβαίως μετριάσει κατὰ πολὺ τὸ κακὸν καὶ καταστήσει τὴν ἐν Ἀθήναις διαμονὴν εὐχάριστον καὶ κατὰ τὸ θέρος, ἰδίως ἐν ταῖς ἐξο-

1. Οἰκογενειακὸν Ἡμερολόγιον.

χαῖς. Καὶ ἐκ τῶν γενομένων ἤδη φυτειῶν παρατηρεῖται ἤδη ἀπό τινων ἐτῶν βελτίωσίς τις τοῦ κλίματος τῆς Ἀττικῆς. Ἀνάγκη ἑπομένως νὰ ἐπιζητηθῇ δι' ὅλων τῶν μέσων ἡ ἐξάπλωσις τῶν φυτειῶν, καθόσον ἡ μεγάλη θερμότης, παρατεινομένη, ἔχει συνήθως ἐπιβλαβῆ ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ. Πλὴν ἐκτὸς τῆς γενικῆς ταύτης ἐπιρροῆς τῆς θερμότητος, ὑπάρχει διὰ τοὺς ἐν ὑπαίθρῳ ἐκτιθεμένους κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας καὶ ὁ κίνδυνος αἰφνιδίας προσβολῆς, περὶ ἧς ἀξιόλογοι ἐγένοντο ἐσχάτως ἰατρικαὶ μελέται ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς Ἰνδίαις στρατιωτικῶν ἰατρῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν τοῦ γαλλικοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς προσβολῆς τοῦ ἡλίου εἰσὶ γνωστὰ παρ' ἡμῖν, ὡς εἰς ὅλα τὰ θερμὰ κλίματα. Σημειωτέον δὲ, ὅτι τὰ συμπτώματα ταῦτα δὲν προκαλεῖ μόνον ἡ τοῦ ἡλίου ἐπίδρασις, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἄλλη αἰτία ὑπερβολικῆς θερμότητος, εἰς τῆς ὁποίας τὴν ἐπιρροὴν εἰσὶν ἐκτεθειμένοι οἱ ἐν τοῖς μεταλλουργείοις, ἐν τοῖς βιομηχανικοῖς καταστήμασι καὶ ἐν τοῖς ἀτμοπλοίοις θερμασταὶ, οἱ μάγειροι, κτλ., ἰδίως κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας, ὅτε εἰς τὸν ἐκ τοῦ πυρὸς καύσονα προστίθεται καὶ ὁ τῆς ἐξωτερικῆς θερμοκρασίας. Οὕτως ἡ θερμοκρασία τοῦ μέρους τοῦ ἀτμοπλοίου παρὰ τὴν μηχανὴν, ἔνθα οἱ θερμασταὶ ἐκτελοῦσι τὸ ἔργον αὐτῶν, ἀνέρχεται ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ εἰς 76 βαθμοὺς τοῦ ἑκατονταβάθμου.

Ὁ ἐκ τῶν προσβολῶν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας κίνδυνος προκύπτει συχνάκις ἐκ τοῦ ὅτι ἡ θερμότης ἐπιτείνεται καὶ αὐξάνει μεγάλως ἐπὶ ἐπιφανείας ἀπορροφώσης τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας. Οὕτω παρετηρήθη, ὅτι ἐνῷ ἓν θερμόμετρον ἐκτεθειμένον εἰς τὸν ἥλιον ἐδείκνυε 31 βαθμοὺς τοῦ ἑκατονταβάθμου, ἕτερον παρόμοιον θερμόμετρον τεθειμένον ἐπὶ μέλανος ἐριούχου ὑφάσματος ἐδείκνυεν 80 βαθμούς. Ὑπὸ πῖλον μεταξωτὸν, μετὰ μιᾶς ὥρας περίπατον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἡ θερμοκρασία ἀνῆλθεν εἰς 70 βαθμοὺς τοῦ ἑκατονταβάθμου. Μόνη ἄρθονος διαπνοὴ τοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς δύναται ν' ἀντισταθμίσῃ τὰ ἀποτελέσματα τοιαύτης θερμότητος, τόσῳ μᾶλλον ἐπικινδύνου ὅσον ἡ κλινικὴ παρατήρησις καὶ τὰ ἐπὶ ζώων πειράματα ἀπέδειξαν τὴν ταχεῖαν ἐπιρροὴν τῆς θερμάνσεως τῆς κεφαλῆς ἐφ' ὅλου τοῦ ὀργανισμοῦ. Οὕτως ὁ ἐκ μέλανος ἐριούχου ὑφάσματος πῖλος, ὃν παρεδέχθη ἡ ἐθνοφυλακὴ παρ' ἡμῖν, εἶναι βεβαίως λίαν ἀπρόσφορος εἰς τὸ ἡμέτερον κλίμα. Ἄριστον δὲ κατὰ τὸ θέρος κάλυμα τῆς κεφαλῆς εἶναι ὁ παρ' ἡμῖν γενικῶς ἐν χρήσει ψάθινος πῖλος.

Ἡ καλὴ δίαιτα, ἤτοι ἡ ἀποφυγὴ παντὸς εἴδους καταχρήσεων ἢ ὑπερβολικῶν σωματικῶν ἢ διανοητικῶν κόπων ἐξασθενούντων τὸν ὀργανισμὸν καὶ ἐρεθιζόντων τὸ νευρικὸν σύστημα, ἡ ὅσον ἔνεστιν ἀποφυγὴ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, ἡ χρῆσις καταλλήλων ἀλεξηλίων ἐχόντων λευκὴν τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν καὶ κυανῆν τὴν ἐσωτερικὴν, καὶ ἡ χρῆσις καταλλήλως χρωματισμένων διόπτρων, εἰσὶ τόσα μέτρα ὑγιεινὰ καὶ προφυλακτικὰ ἐλαττοῦντα ἢ καὶ ἐντελῶς ἀποσοβοῦντα τὸν κίνδυνον αἰφνιδίας προσβολῆς. Διαρκούντων τῶν κυνικῶν καυμάτων, ἐλάχισται ἐνίοτε ἀπερισκεψίαι δύνανται νὰ ἔχωσι σοβαρὰς συνεπείας. Ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ μὲν θερμότης διαφέρει ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ εἰς ἐλαχίστας ἔτι ἀποστάσεις, τὴν δ' ἐσωτερικὴν θερμότητα τοῦ σώματος ἐπηρεάζει ἡ κίνησις καὶ πᾶσα ἐν γένει ἡ δίαιτα. Διὰ τοῦτο αἱ αἰφνίδιαι ἐκ τῆς θερμότητος προσβολαὶ παρατηροῦνται ἰδίως εἰς τὰ ἐν ὁδοιπορίᾳ στρατιωτικὰ σώματα, ἰδίως μεταξὺ τῶν πεζῶν καὶ μεταξὺ τούτων πάλιν κατ' ἐξοχὴν μεταξὺ τῶν ὁδευόντων εἰς τὰ κέντρα τῆς φάλαγγος, ἔνθα ὁ ἀὴρ εἶναι ἧττον καθαρός. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς στρατιωτικὰ ὁδοιπορίας προτιμητέα ὅσον ἔνεστιν ἡ ἀραιὰ τάξις.

Ἐν γένει κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας ἀπαιτεῖται προσοχὴ, ὅπου ὑπάρχει συσσώρευσις ἀνθρώπων. Ὀδυνηρὰ πεῖρα ἐδίδαξεν ἐνίοτε τοὺς κινδύνους τούτους εἰς τοὺς Ἄγγλους ἐν τῇ Ἰνδικῇ. Ὁ ἰατρὸς Henderson ἀναφέρει, ὅτι κατά τινα στρατιωτικὴν ὁδοιπορίαν ἐν Βεγγάλῃ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ προσεβλήθησαν 63, ἐξ ὧν 18 ἀπεβίωσαν αἰφνιδίως. Εἰς ἄλλο μέρος τῆς Ἰνδικῆς ἔν τινι ἐκστρατείᾳ, ὁ ἰατρὸς Marcus Hill ὑπελόγισεν ἐξ ὑπερβολικῆς θερμότητος αἰφνιδίως ἀσθενήσαντας 504 ἄνδρας, ἐξ ὧν ἀπεβίωσαν 259. Ὁ ἰατρὸς Taylor διηγεῖται, ὅτι κατὰ τὴν ἐν Γιουδεσπὸρ μάχην εἰς ἓν μόνον σύνταγμα προσεβλήθησαν αἰφνιδίως 142 ἄνδρες, ἐξ ὧν πάραυτα ἀπεβίωσαν 68. Ἀλλ' οὐ μόνον ἡ ὁδοιπορία, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ κατασκήνωσις τοῦ στρατοῦ κατὰ τοὺς θερμοὺς μῆνας παρέχει κινδύνους, ἄνευ τῶν δεουσῶν προφυλάξεων, διότι ὁ γάλλος στρατιωτικὸς ἰατρὸς Morache παρετήρησεν ἐν Ἀλγερίᾳ, ὅτι τὸ θερμόμετρον πολλάκις ἀνῆλθεν ὑπὸ τὴν σκηνὴν εἰς 62 βαθμοὺς τοῦ ἑκατονταβάθμου.

Τὰ συμπτώματα τῆς ἐξ ὑπερβολικῆς θερμότητος αἰφνιδίας προσβολῆς ἀποτελοῦσιν ἀσθένειαν ἰδίαν, καί τοι παρουσιάζουσαν ἀναλογίας τινὰς πρὸς ἄλλας φλογιστικὰς καὶ νευρικὰς ἀσθενείας. Δὲν δυνάμεθα ἐννοεῖται νὰ ἐπιληφθῶμεν ἐνταῦθα τῆς περιγραφῆς οὔτε τῶν συμπτωμάτων τῆς ἀσθενείας ταύτης, οὔτε τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐπενεργοῦσα ἡ θερμότης προκαλεῖ αὐτήν. Περιοριζόμεθα νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι χρήσιμος θεραπεία ἀνεγνωρίσθη ἡ διὰ προσφόρων μέσων ἀφαίρεσις τοῦ ὑπερβάλλοντος θερμαντικοῦ καὶ ἡ ἀναζωπύρωσις τῶν λειτουργιῶν τοῦ νευρικοῦ συστήματος.[1]

1. Ὥρα.

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 14.